

ภาพลักษณ์มนุษย์กับสภาวะธรรมชาติของจิตในงานจิตรกรรม

โดย
นางสาวครองปิยะเกศ สิริบารมีธรรม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปมหาบัณฑิต

สาขาวิชาทัศนศิลป์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ภาพลักษณ์มนุษย์กับสภาวะธรรมชาติของจิตในงานจิตรกรรม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปมหาบัณฑิต

สาขาวิชาทัศนศิลป์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

IMAGE WITH NATURE STATE OF MIND CONDITION PAINTING

By

Miss Krongpeekanesh Siribarammedham

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

Master of Fine Arts Program in Visual Arts

Graduate School, Silpakorn University

Academic Year 2015

Copyright of Graduate School, Silpakorn University

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “ภาพลักษณ์มนุษย์กับ
สภาวะธรรมชาติของจิตในงานจิตรกรรม” เสนอโดย นางสาวครองปีย์คณเศ สิริบารมีธรรม เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปมหาบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศนวงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธณฤกษ์ ทิพย์วารี
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์นาวิน เบียดกลาง

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไพโรจน์ ว่างบอน)

...../...../.....

.....กรรมการ .....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์รุ่ง ธีระพิจิตร) (ศาสตราจารย์วิโชค มุกตามณี)

...../...../.....

.....กรรมการ .....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธณฤกษ์ ทิพย์วารี) (ผู้ช่วยศาสตราจารย์นาวิน เบียดกลาง)

...../...../.....

56001203: สาขาวิชาทัศนศิลป์

คำนำสำคัญ: ภาพลักษณ์ / สภาวะธรรมชาติ / จิต / มนุษย์ / ภาพคนเหมือน / ความจริง / รูปธรรม / นามธรรม

ครองปิยคณะศ สิริบารมีธรรม: ภาพลักษณ์มนุษย์กับสภาวะธรรมชาติของจิตในงานจิตรกรรม. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: ผ.ศ.ธณฤกษ์ ทิพย์วารี และ ผ.ศ.นาวัน เปี้ยดกลาง. 50 หน้า

ข้าพเจ้าสร้างสรรค์เพื่อสื่อสารงานจิตรกรรม ให้มีความสำคัญกับกระบวนการสร้างสรรค์ที่มีแนวความคิดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในฐานะหน่วยของสังคม การแก้ปัญหาของสังคมด้วยการขัดเกลาจิตใจเป็นการแก้ปัญหาที่ยั่งยืน โดยมีที่มาจากความสนใจใฝ่รู้เกี่ยวกับคำสอนในศาสนาพุทธ เพื่อความสงบสุขเสมือนวินัยในการอยู่ร่วมกันของมนุษย์

ผู้ศึกษานำเสนอถึงสิ่งที่อยู่ภายในและภายนอกของมนุษย์ จิตใจหรือสิ่งที่อยู่ภายใน อารมณ์ความรู้สึกจะถูกสะท้อนผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ในการสร้างเส้นและน้ำหนัก เพื่อสื่อถึงความจริงหรือสัจจะที่มี จากการรับรู้ของผู้ดูอย่างฉับพลัน ทศนะธาตุเหล่านี้สามารถสะท้อนอารมณ์บริสุทธิ์ทันทีเมื่อผู้ดูได้ดูภาพเปลือกหรือสิ่งที่อยู่ภายนอก เครื่องตกแต่งจะมีลักษณะที่ตรงกันข้ามกับภายในด้วยนัยยะจากสัญลักษณ์ภาพคนเหมือน สัญลักษณ์แทนสิ่งที่สามารถเห็นได้ในโลกประสบการณ์หรือมีความหมายในโลกประสบการณ์

สุนทรียะจากสมดุลระหว่างสิ่งที่มองเห็นกับสิ่งที่รู้สึกที่ถูกสมมติขึ้นในงานจิตรกรรมนี้ เปรียบเสมือนร่างกายและจิตใจของคนเรา ในบางครั้งขัดแย้งกัน บางครั้งกลมกลืนกันไป มีสมบูรณ์ ไม่สมบูรณ์ มีอยู่และเสื่อมสลายภายใต้สิ่งเดียวกัน

สาขาวิชาทัศนศิลป์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ลายมือชื่อนักศึกษา .....

ปีการศึกษา 2558

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 1..... 2.....

56001203: MAJOR: VISUAL ARTS

KEY WORD: IMAGE / NATURE STATE / MIND / PORTRAIT / TRUTH / PAINTING / REALIST
/ ABSTRACT

KRONGPEEGANESH SIRIBARAMEEDHAM: IMAGE WITH NATURE STATE OF
MIND CONDITION PAINTING. THESIS ADVISORS: ASST. PROF THANARIT THIPWAREE AND
ASST. PROF NAWIN BIADKLANG. 50 pp.

I would like to create to convey the essence of painting which give precedence to painting process and the way of human life. A part of social is human that is a key to change people is change the social. Inspiration by Buddhism religious doctrine my painting come with this. All about human who live with their rule to keep the peaceful life of each mind.

I would like to present the relationship between internal and external mind of human. Internal of mind come with emotion and sensation that observer suddenly get through my painting by visual element especially linear and painterly which drawing construct. External or appearance come with image or portrait symbol which observer can see and get through by two eyes of human.

I create portrait as image to present things that we can see in experience world and create element of art as line or value to present the truth in dharma world. I'm interesting in balancing of both which is mind and body internal and external complete and not complete in the same ones.

Program of Visual Art

Graduate School, Silpakorn University

Student's signature .....

Academic Year 2015

Thesis Advisor's signature 1..... 2.....

กิตติกรรมประกาศ

ข้าพเจ้าขอน้อมรำลึกถึงบิดามารดาผู้ให้กำเนิด ผู้มีเมตตาอันประเสริฐยิ่ง พี่น้องครอบครัว สิริบริวารมีธรรมที่ให้การสนับสนุน เป็นกำลังใจและเชื่อมั่นในตัวข้าพเจ้ามาโดยตลอด ผู้ใหญ่ผู้ที่คอยอบรมสั่งสอน เพื่อนสนิทมิตรสหายที่คอยช่วยเหลือจากทั่วสารทิศ ทั้งในด้านกำลังใจและกำลังกายให้โครงการศิลปะนิพนธ์ชุดนี้ได้สร้างสรรค์ขึ้นมา

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธณัฐภักดิ์ ทิพย์วารีและผู้ช่วยศาสตราจารย์นาวัน เปียดกลาง ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ขอรำลึกถึงพระมหากษัตริย์คุณมุลนิธิพระบรมราชานุสรณ์ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี การแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ นิทรรศการสดป่าช้าและนิทรรศการแปร่งร่วง ที่ให้การสนับสนุนและโอกาสในเส้นทางการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม

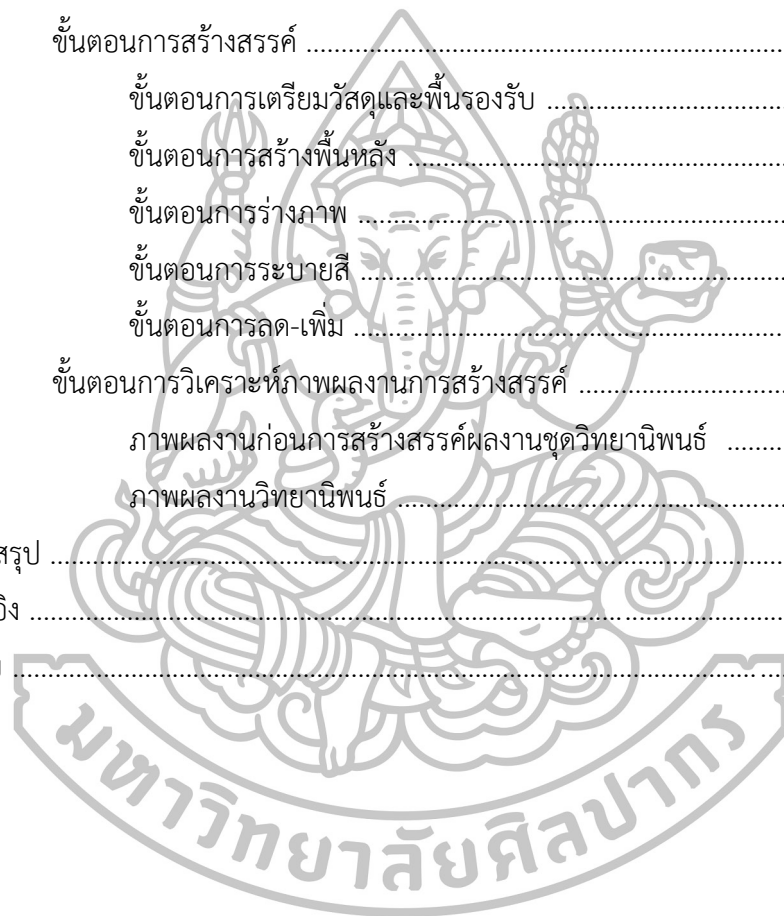

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของโครงการ	1
ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์	2
สมมติฐานของการสร้างสรรค์	2
สมมติฐานด้านการสร้างสรรค์	3
สมมติฐานด้านแนวความคิด	3
ขอบเขตการศึกษา	4
ขอบเขตด้านความคิด	4
ขอบเขตด้านการสร้างสรรค์	5
ขั้นตอนการสร้างสรรค์	5
วิธีการสร้างสรรค์	5
แหล่งข้อมูล	6
อุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างสรรค์	6
2 ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์	7
ข้อมูลทางด้านการสร้างสรรค์	7
ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบ	7
ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการ	9
ข้อมูลทางด้านแนวความคิด	10
ข้อมูลเกี่ยวกับมนุษย์	10
ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด	12
ข้อมูลผลงานศิลปะและงานวิจัย	14
3 วิธีดำเนินการสร้างสรรค์	23
การวิจัยเชิงสร้างสรรค์ภาพจิตรกรรมเบื้องต้น	24
การศึกษาค้นคว้าองค์ความรู้และตั้งสมมติฐานเบื้องต้น	26
การวิจัยเชิงสร้างสรรค์งานจิตรกรรม	27

บทที่	หน้า
การรวบรวมแนวความคิด	28
4 การดำเนินการสร้างสรรค์และการวิเคราะห์	29
ขั้นตอนการเตรียมการ	29
วัสดุที่ใช้ในการสร้างสรรค์	29
เทคนิควิธีการสร้างสรรค์	29
ขั้นตอนการสร้างสรรค์	29
ขั้นตอนการเตรียมวัสดุและพื้นรองรับ	29
ขั้นตอนการสร้างพื้นหลัง	30
ขั้นตอนการร่างภาพ	32
ขั้นตอนการระบายสี	32
ขั้นตอนการลด-เพิ่ม	32
ขั้นตอนการวิเคราะห์ภาพผลงานการสร้างสรรค์	33
ภาพผลงานก่อนการสร้างสรรค์ผลงานชุดวิทยานิพนธ์	33
ภาพผลงานวิทยานิพนธ์	36
5 บทสรุป	47
รายการอ้างอิง	48
ประวัติผู้วิจัย	50

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	ขอบเขตด้านความคิด	4
2	ขอบเขตด้านการสร้างสรรค์	5
3	Leonardo da Vinci, Mona Lisa	8
4	รูปคนจากจิตรกรรมฝาผนังพระที่นั่งพุทไธสวรรค์	14
5	จิตรกรรมฝาผนังวัดบรมนิวาส	15
6	ส่วนหนึ่งในงานจิตรกรรมฝาผนังของศาสตราจารย์ชลุค นิมเสมอ	16
7	ความนิ่งที่เคลื่อนไหว	17
8	ไม่มีชื่อ	18
9	ก่อนเกิดหลังตาย	19
10	Measuring you own Grave	20
11	The Flowering Apple Tree	21
12	Autumn Rhythmn	22
13	ผลงานระยะที่ 1	23
14	ผลงานระยะที่ 1	24
15	ผลงานระยะที่ 2	25
16	ผลงานระยะที่ 3	26
17	ผลงานระยะที่ 3	27
18	ขั้นตอนการเตรียมวัสดุและพื้นรองรับ	30
19	ขั้นตอนการสร้างพื้นหลัง	31
20	ขั้นตอนการร่างภาพ	31
21	ขั้นตอนการระบายสี	32
22	ขั้นตอนการลด-เพิ่ม	33
23	รูปเคลื่อนไหว	34
24	Mother Earth	35
25	ซ้ำซ้อนย้อนแย้ง	36
26	ภาพลักษณ์มนุษย์กับสภาวะธรรมชาติของจิต	38
27	ภาพลักษณ์มนุษย์กับสภาวะธรรมชาติของจิต หมายเลข 2	38
28	ภาพลักษณ์มนุษย์กับสภาวะธรรมชาติของจิต หมายเลข 3	39
29	ภาพลักษณ์มนุษย์กับสภาวะธรรมชาติของจิต หมายเลข 4	40
30	ภาพลักษณ์มนุษย์กับสภาวะธรรมชาติของจิต หมายเลข 5	41

ภาพที่		หน้า
31	ภาพลักษณ์มนุษย์กับสภาวะธรรมชาติของจิต หมายเลข 6	42
32	ภาพลักษณ์มนุษย์กับสภาวะธรรมชาติของจิต หมายเลข 7	43
33	ภาพลักษณ์มนุษย์กับสภาวะธรรมชาติของจิต หมายเลข 8	44
34	ภาพลักษณ์มนุษย์กับสภาวะธรรมชาติของจิต หมายเลข 9	45
35	ภาพลักษณ์มนุษย์กับสภาวะธรรมชาติของจิต หมายเลข 10	46

บทที่ 1

บทนำ

เอกสารฉบับนี้เป็นรายงานประกอบวิทยานิพนธ์ศิลปะในสาขาจิตรกรรม มีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ รายละเอียดภายในเป็นฐานข้อมูลในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะตั้งแต่ก่อนสร้างสรรค์ไปจนถึงสำเร็จเป็นผลงาน มีแบบแผนในการสร้างสรรค์จากการสำรวจ ศึกษา ค้นคว้า ข้อมูลเชิงทฤษฎีและปฏิบัติ ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะชิ้นหนึ่งชิ้นมานั้นนอกเหนือจากผลสำเร็จของงานแล้ว เอกสารอันเป็นร่องรอยในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเนื้อหาและกระบวนการสร้างสรรค์ล้วนมีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญในการสร้างสรรค์และพัฒนาศิลปะไม่ต่างกัน

วิทยานิพนธ์จิตรกรรมภาพลักษณะมนุษย์กับสภาวะธรรมชาติของจิตชุดนี้ ศึกษา ค้นคว้าเกี่ยวกับศิลปะการวาดเส้นจิตรกรรม ด้วยระบบการสร้างสรรค์แบบภาวะวิสัยและอัตวิสัยลักษณะสลับซับซ้อน มีเนื้อหาเกี่ยวกับรูปลักษณะและสภาวะของจิต ว่าด้วยบุคลิกลักษณะนอกภายในของบุคคลที่สอดคล้องและขัดแย้งกันอยู่เสมอ วิธีการศึกษาของข้าพเจ้ามุ่งประเด็นที่เรื่องของตัวตนหรืออัตตาที่แตกออกเป็นสอง และการสำรวจเอามูลเหตุแห่งอารมณ์ความรู้สึกตามธรรมชาติของมนุษย์ ที่สามารถขยายผลไปสู่พฤติกรรมและวิถีในการดำเนินชีวิตของคนเราในทุกยุคทุกสมัย โดยการนำเสนอความงามเป็นสื่อสะท้อนความสัมพันธ์ ในฐานะสถานการณ์หนึ่งของสังคม

การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมในยุคปัจจุบันถูกขยายขอบเขตไปอย่างกว้างขวาง การประเมินคุณค่าของผลงานจิตรกรรมผันแปรไปตามยุคสมัย เพื่อหาข้อยุติในการจัดระเบียบความรู้ ความเข้าใจ ข้าพเจ้าจึงสร้างสรรค์ผลงานศิลปะภายใต้เจตนาพื้นฐาน ซึ่งจะมีรายละเอียดที่มาดังต่อไปนี้

ความเป็นมาและความสำคัญของโครงการ

การสร้างสรรค์ศิลปนิพนธ์โครงการนี้เกิดจากแรงบันดาลใจที่มีต่อการศึกษาปรัชญา หลักธรรมคำสอนทางศาสนาพุทธ ควบคู่ไปกับการดำเนินชีวิตและการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม โดย เฉพาะอย่างยิ่งการวาดภาพคนเหมือน

ภาพคนเหมือน (Portrait) โดยทั่วไปนำมาใช้ในการถ่ายทอดความเหมือนจริงของใบหน้าคนตั้งแต่ศีรษะไปจนถึงลำคอหรือเอว จิตรกรส่วนใหญ่จะมีประสบการณ์การวาดคนเหมือนมาแล้วทั้งสิ้น เพื่อฝึกฝนเรียนรู้ขั้นพื้นฐานในการวาดภาพ

รูปแบบในการวาดภาพคนเหมือนมี 2 รูปแบบ คือ รูปแบบเหมือนจริง จะสร้างสรรค์งานในลักษณะที่ยึดถือความเหมือนจริงตามแบบอย่างที่เราสามารถมองเห็น รูปแบบตามจินตนาการ จะสร้างสรรค์โดยผสมผสานจินตนาการ ตลอดจนอารมณ์ความรู้สึกของผู้วาดลงไปในการวาดหรือเพิ่มจากสิ่งที่สายตามองเห็น เพื่อเน้นรูปแบบ ความคิด จินตนาการของผู้วาด

เดิมที่การวาดภาพเป็นภาษาพื้นฐานของมนุษย์ก่อนที่จะพัฒนาเป็นภาษาพูดหรืออักษรให้เราสื่อสารอย่างในปัจจุบัน การวาดภาพเพื่อสะท้อนภาวะทางจิตใจริเริ่มนำมาใช้ในทางการแพทย์ ฝรั่งเศสตั้งแต่ยุคสมัยสงครามโลกครั้งที่ 1 เพื่อรักษาทหารที่มีปัญหาทางจิตในภาวะสงคราม จากนั้นแพร่หลายไปที่ฝั่งอเมริกาเพื่อประเมินความสามารถทางเชาวน์ปัญญา วินิจฉัยและปรับเปลี่ยนบุคลิกภาพที่ไม่เหมาะสมให้กลับคืนเข้าสู่สภาพปกติ เป็นการสะท้อนกระบวนการการทำงานร่วมกันระหว่างจิตใจและกล้ามเนื้อลงบนแผ่นกระดาษหรือวัสดุรองรับ เพื่อแสดงออกและเผชิญหน้ากับอารมณ์ ความคิด ความรู้สึกหรือเนื้อหาภายในจิตใจออกไปสู่สิ่งแวดล้อมภายนอกอย่างเปิดเผย ส่งผลให้บุคคลเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของตนเองได้มากขึ้น

ข้าพเจ้าสังเกตประสบการณ์ภายนอกที่แวดล้อมตัวเองเทียบเคียงกับประสบการณ์ภายในจิตใจตนเอง ลังเลสงสัยในความรู้สึกภายในใจที่ขัดแย้งกับพฤติกรรมอยู่เสมอ เกิดเป็นความรู้สึกสูญเสียสมดุลภายใน ประกอบกับในพื้นที่ทางจิตกรรม ข้าพเจ้าพบความรู้สึกที่หาสาเหตุไม่ได้ระหว่างที่สร้างสรรค์ ซึ่งสามารถชดเชยความต้องการบางอย่างทางจิตใจที่ตกหล่นไปกับการดำเนินชีวิตในแต่ละวันได้ เพื่อศึกษาค้นคว้าหาความเป็นไปได้ของคำถามในความลังเลสงสัยดังกล่าวไปพร้อมกับการสร้างสรรค์งานจิตรกรรม จึงเกิดเป็นที่มาและความสำคัญในการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์โครงการนี้

ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์

1. เพื่อสร้างสรรค์ศิลปะร่วมสมัย ในฐานะสื่อ นำเสนอสุนทรียะของศิลปะการวาดภาพประเภทภาพจิตรกรรมคนเหมือน (Portrait)
2. เพื่อค้นคว้าและสร้างสรรค์ สื่อใหม่ ที่ได้จากการศึกษาภาพคนเหมือน งานวาดเส้นงานจิตรกรรม กระบวนการสร้างสรรค์ภาพวาด
3. เพื่อนำเสนอและสร้างสรรค์เนื้อหาที่สะท้อนให้เห็นตัวตน อันเกิดจากการสร้างสรรค์ภาพวาด ที่ให้ความสำคัญกับการสร้างสรรค์ที่เชื่อมโยงกับจิต พฤติกรรมและการพัฒนาจิตใจของมนุษย์

สมมติฐานของการสร้างสรรค์

สมมติฐานของการสร้างสรรค์ แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ สมมติฐานด้านแนวความคิดและสมมติฐานด้านการสร้างสรรค์ ซึ่งจะมีดังต่อไปนี้

1. สมมติฐานด้านการสร้างสรรค์

1.1 สมมติฐานด้านรูปแบบ ข้าพเจ้าใช้ทัศนธาตุประกอบสร้างเพื่อนำเสนอถึงรูปแบบ 2 รูป คือรูปแบบรูปทรงใบหน้าคนและรูปแบบของทัศนธาตุ รูปแบบรูปทรงใบหน้าคนดัดแปลงมาจากแบบของใบหน้าข้าพเจ้า เป็นการแสดงทัศนธาตุขึ้นเพื่อให้เกิดรูปทรง สื่อสารรูปธรรมของมนุษย์และตัวตน ส่วนรูปแบบของทัศนธาตุจะประกอบสร้างขึ้นจากเส้น ด้วยเทคนิคการวาดเส้น เพื่อสื่อความรู้สึกจากทัศนธาตุอย่างบริสุทธิ์

1.2 สมมติฐานด้านเนื้อหา ข้าพเจ้าใช้กระดาษอาร์ต เป็นสื่อวัสดุแปรรูปจากธรรมชาติ เป็นพื้นรองรับ โดยจะนำกระดาษสัดส่วนมาตรฐาน A-series ขนาดต่าง ๆ มาเรียงต่อกันเป็นผืนวิธีการสร้างสรรค์ ข้าพเจ้าเปลี่ยนกระดาษแปรรูป โดยการบีบพับให้เกิดเส้นและน้ำหนัก เป็นโครงร่างของพื้นหลังและรูปทรงใบหน้าที่เกิดจากร่องลึกของเนื้อกระดาษ จากนั้นข้าพเจ้าสร้างรูปทรงใบหน้าขึ้นมาอีกครั้งด้วยเทคนิคสีน้ำมัน แล้วขัดลบเติมแต่งเพื่อบริหารความสัมพันธ์ของรูปแบบรูปทรงและรูปแบบของทัศนธาตุเพื่อให้เกิดเอกภาพ

2. สมมติฐานด้านแนวความคิด

ข้าพเจ้าสร้างสรรค์งานจิตรกรรมผ่านสัญลักษณ์และทัศนธาตุ เพื่อสื่อถึงความงามของมนุษย์และวิถีในการดำเนินชีวิตซึ่งมีเนื้อหาและแนวทางในมุมมองที่แตกต่างกันออกไปสามารถขยายต่อไว้ ได้ความว่า

ปัจจุบันสังคมประสบกับปัญหานานัปการ การดิ้นรนเพื่อที่จะมีชีวิตรอดนั้นอาศัยปัจจัยในการดำรงอยู่เพิ่มมากขึ้น ความเจริญทางวัตถุแม้จะมีประโยชน์มหาศาลแต่ก็เป็นหนึ่งช่องทางที่ดีแห่งความเป็นจริงของสังคมที่กำลังเสื่อมโทรมไปพร้อมๆกัน ที่สามารถจะยกตัวอย่างให้เห็นภาพได้ชัดขึ้นได้แก่ วิวัฒนาการด้านการสื่อสาร เห็นได้จากการแพร่หลายของข่าวสารที่บิดเบือน การตัดต่อภาพถ่ายหรือคลิปวิดีโอโฆษณาอย่างสะดวกรวดเร็ว ตลอดจนการแสดงความคิดเห็นบนโลกออนไลน์จากการสร้างบัญชีผู้ใช้จำลอง ซึ่งให้ความกระจ่างถึงมิติตรงกันข้ามกันอย่าง ความจริง ความหลงและบริบทของอัตราหรือตัวตนที่สัมพันธ์และขัดแย้งกันของมนุษย์

ภาพเลือนลางของวิถีชีวิตที่เรียบง่ายในสังคมปัจจุบัน ทำให้ข้าพเจ้าถอดรื้อเอาส่วนประกอบของสังคมอย่างมนุษย์มาพิจารณา ปฏิเสธไม่ได้ว่าเราไม่สามารถแยกขาดจากสังคมได้ จำเพาะปัจจัย 4 เงื่อนไขในการอยู่รอดเองถูกกำหนดไว้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การได้มาซึ่งการยอมรับและมีตัวตนอยู่ในสังคม มนุษย์จำเป็นต้องเคารพกติกาในการอยู่ร่วมกัน เพื่อที่จะดำรงอยู่ได้อย่างเป็นปกติสุข

กติกาในการอยู่ร่วมกันนั้นรวมไปถึง ค่านิยม ประเพณีและวัฒนธรรม ซึ่งผูกผันไปตามกระแสสังคมที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้มาตรฐานของกรอบเกณฑ์ความดีหรือครรลองอันสมควร ประพฤติในสังคมนั้นพร่ามัวลง การหลงลืมความจำเป็นที่แท้ของชีวิตและความรู้สึกตัว ส่งผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตอย่างปกติสุข เกิดเป็นอาการสูญเสียความเข้าใจในตนนำตนสู่ชีวิตที่ว่างเปล่า

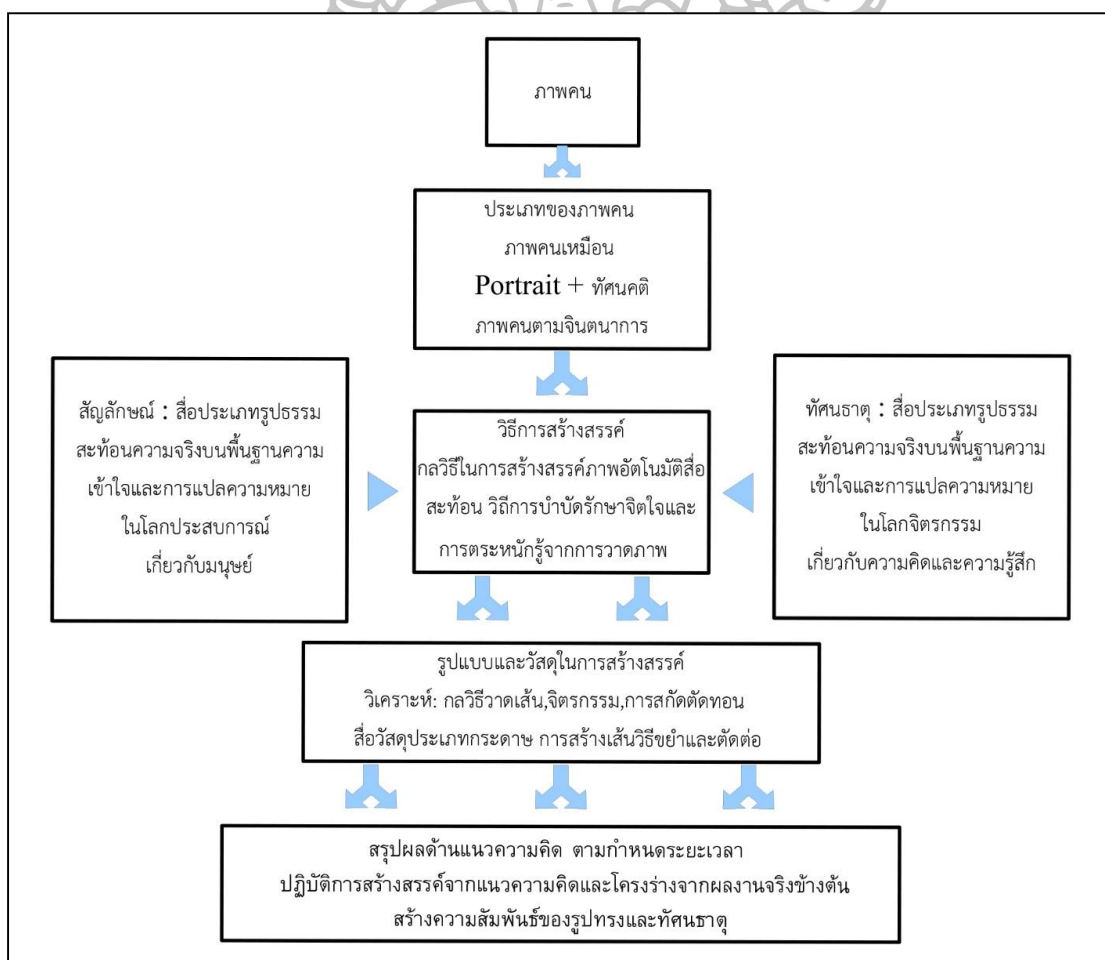
ในทางเดียวกันกระแสที่สวนทางของกรอบเกณฑ์ทางสังคมและตัวตนอันเป็นแก่นแท้ ก็ยังมีใช้วิถีที่พ้นไปจากความปรารถนาที่ไม่สิ้นสุดของมนุษย์ในทางใดทางหนึ่งเสียทีเดียว

ตัวตนทางสังคมและตัวตนที่แท้เป็นใหญ่ในบทบาทหน้าที่ที่ไม่ก้าวก่ายกัน ดำรงอยู่เป็นส่วนหนึ่งของมนุษย์เสมือนกายกับจิตที่พึ่งอาศัยซึ่งกันและกัน ข้าพเจ้าเชื่อว่าสมดุลอันเป็นเหตุแห่งพฤติกรรมของมนุษย์นี้ สามารถสะท้อนมุมมองความเป็นไปของคน สังคมและวิถีในการดำเนินชีวิตได้อย่างน่าสนใจ

ขอบเขตการศึกษา

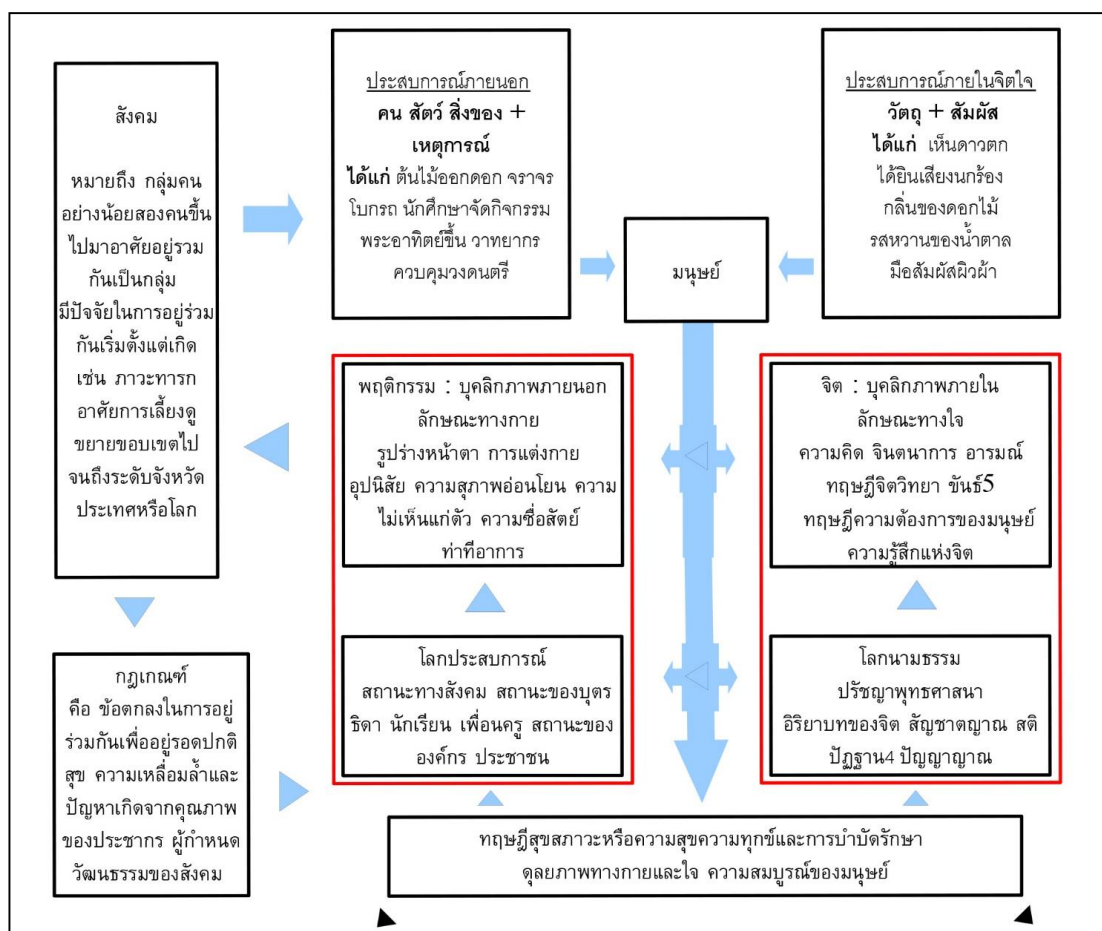
ขอบเขตของการสร้างสรรค์ แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ ขอบเขตด้านแนวความคิดและขอบเขตด้านการสร้างสรรค์ ซึ่งจะมีดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านความคิด

ภาพที่ 1 ขอบเขตด้านความคิด

2. ขอบเขตด้านการสร้างสรรค์

ภาพที่ 2 ขอบเขตด้านการสร้างสรรค์

ขั้นตอนการสร้างสรรค์

1. วิจัยและสร้างสรรค์เชิงสำรวจด้วยเทคนิคการวาดภาพอัตโนมัติ (Automatism)
2. ค้นคว้าข้อมูลด้านแนวความคิด เนื้อหาของแนวเรื่องและทดลองสร้างสรรค์ผลงาน
3. วิเคราะห์ผลงานเพื่อให้สามารถสื่อภาษาจิตรกรรมให้สอดคล้องกับแนวความคิด
4. สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อตั้งสมมติฐานและกำหนดขอบเขตในการสร้างสรรค์
5. สร้างสรรค์ผลงานของโครงการทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ แล้วพัฒนาสู่รูปแบบที่สมบูรณ์

วิธีการสร้างสรรค์

1. ตัดกระดาษแล้วนำมาต่อกันเป็นผืนเพื่อสร้างพื้นรองรับ
2. บีบพับกระดาษเพื่อสร้างพื้นหลัง
3. ร่างโครงสร้างภาพคนเหมือน
4. บีบพับกระดาษเพื่อสร้างน้ำหนักให้เกิดรูปทรงใบหน้าคนที่มีที่มาจากเส้น

5. เขียนรูปทรงคนเหมือนด้วยเทคนิคสีน้ำมัน
6. ลด-เพิ่มจุดป้ายทาเพื่อให้เกิดดุลยภาพระหว่างรูปแบบรูปทรงและรูปแบบทัศนธาตุ

แหล่งข้อมูล

1. หนังสือศิลปะ หนังสือปรัชญา หนังสือจิตวิทยา
2. รูปถ่ายคน สัตว์ สิ่งของ
3. หอศิลป์ แกลลอรี่ นิทรรศการ
4. อินเทอร์เน็ต
5. แหล่งข้อมูลจากสถานที่ เหตุการณ์ สิ่งแวดล้อม ที่กระตุ้นความคิดอารมณ์ความรู้สึก

อุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างสรรค์

1. กระดาษ ค้อน กรรไกร ไม้บรรทัด เทปขาว กาว
2. พู่กัน เกรียง
3. สีน้ำมัน น้ำมัน เกรียง
4. คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ

บทที่ 2

ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์

ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ข้าพเจ้าแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. ข้อมูลด้านการสร้างสรรค์และแนวความคิด
2. ข้อมูลผลงานศิลปะและงานวิจัย

ข้อมูลทางด้านการสร้างสรรค์และแนวความคิด

ข้อมูลด้านการสร้างสรรค์และแนวความคิด แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ข้อมูลด้านการสร้างสรรค์และข้อมูลด้านแนวความคิด

1. ข้อมูลทางด้านการสร้างสรรค์

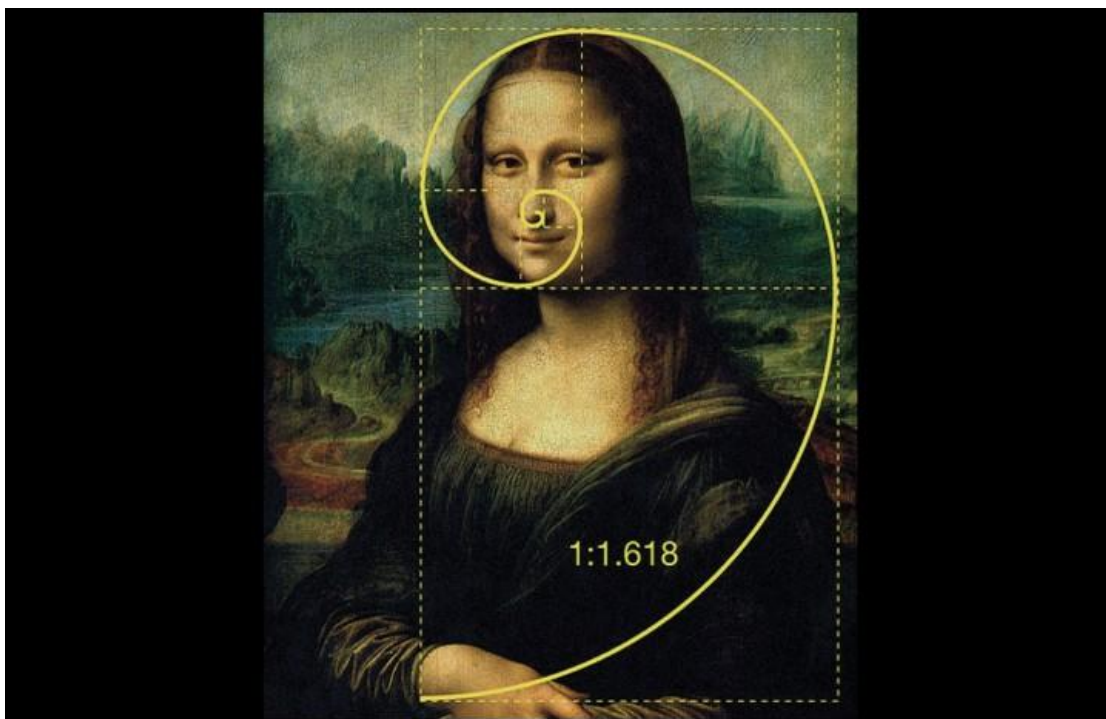
1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบ

ภาพคนเหมือน (Portrait) คือ รูปแบบหนึ่งในการถ่ายทอดงานจิตรกรรมแขนงทัศนศิลป์ ภาพคนเหมือนเป็นการวาดภาพที่เกี่ยวกับคน ตั้งแต่ศีรษะจนถึงเอวหรือเต็มตัวจรดปลายเท้า เน้นความเหมือนบนใบหน้า สัดส่วนท่าทาง กิริยาอาการ เครื่องตกแต่ง ซึ่งเกิดจากการเลียนแบบธรรมชาติตามที่สายตามองเห็นหรือคิดเห็น

รูปแบบภาพคนเหมือน รูปแบบเหมือนจริงคือการเลียนแบบเพื่อถ่ายทอดความเหมือนตลอดจนอารมณ์ความรู้สึกของหุ่น รูปแบบจินตนาการคือการเลียนแบบเพื่อเป็นสื่อแทนในการถ่ายทอดความคิดและความรู้สึกของผู้วาดลงไปในภาพ

ภาพคนเหมือนในฐานะของสัญลักษณ์ สัญลักษณ์ (Simiotics) คือการศึกษาเกี่ยวกับความหมาย ประกอบด้วยสัญลักษณ์และการอ้างอิงความหมาย สัญลักษณ์หมายถึงสิ่งแทน อาทิเช่น คน ภาพ วัตถุ ที่มีความหมายไปถึงสิ่งอื่น การอ้างอิงความหมายหมายถึงความรู้ความเข้าใจที่ฝังรากลึกทางสังคม

การสร้างสัญลักษณ์ คือวิธีการหนึ่งในการนำจิตไปสู่สิ่งที่อ้างอิง ด้วยรูปธรรมหรือสิ่งที่อยู่ในโลกประสบการณ์เพื่อกระตุ้นให้ระลึกถึงแบบอย่างที่เป็นโลกุตรหรือนามธรรมในสิ่งแทนนั้นๆ

ภาพที่ 3 Leonardo da Vinci, Mona Lisa

ที่มา: **The Devine Proportion (สัดส่วนแห่งสวรรค์)**, เข้าถึงเมื่อ 6 กรกฎาคม 2558, เข้าถึงได้จาก <http://prepositionmag.com/article/the-devine-proportion-2/>

เลโอนาร์โด ดา วินชี (Leonardo da Vinci) บุคคลสำคัญของโลกหรืออัจฉริยบุคคล ผู้ซึ่งมีความสามารถในศาสตร์สาขาวิทยาการหลากหลายด้าน ได้แก่ นักวิทยาศาสตร์ นักดาราศาสตร์ นักดนตรี สถาปนิกและจิตรกร “Mona Lisa” เขียนขึ้นในปี ค.ศ.1503-1507 เป็นภาพเหมือนบุคคลที่มีชื่อเสียงทั่วโลก ในฐานะสตรีผู้มรยัยม์เป็นปริศนา มาดามลีซา เกอรราร์ดีนี ภรรยาของฟรานเชสโก เดล โจกอนโด นักธุรกิจใหม่ผู้มีฐานะมั่งคั่ง ภาพโมนาลิซ่าคือภาพคนเหมือนที่มีการวางสัดส่วน Extreme and Mean Ratio ซึ่งเดิมทีเป็นหลักการทางคณิตศาสตร์ Luca Pacioli คือผู้ค้นพบหลักการนี้ในเส้นทางของศิลปะ สัดส่วนนี้จึงถูกเรียกชื่อเป็น Golden Section หรือที่ดา วินชีเรียกว่า Divine Proportion (สัดส่วนศักดิ์สิทธิ์) สัดส่วนทองของสี่เหลี่ยมผืนผ้าที่ตัดแบ่งออกเป็นจัตุรัสและผืนผ้าเล็กลงไป เท่ากันซ้ำไปมาไม่รู้จบสิ้น

นอกจากนี้ยังรวมไปถึงหลักการทางกายวิภาคในภาพผลงานชื่อ “The Vitruvianman” เกี่ยวกับรูปทรงเรขาคณิตที่สามารถประกอบสร้างขึ้นจากร่างกายของมนุษย์ โดยทั้งสองภาพของดา วินชีมีพื้นฐานจากความเชื่อว่าเป็นสัดส่วนพื้นฐานความงามที่สมบูรณ์ของสรรพสิ่งในจักรวาลและกฎธรรมชาติ

อิทธิพลจากศิลปะลัทธิเอ็กเพรสชันนิสม์ ศิลปะการสำแดงอารมณ์ความรู้สึกภายใน (Inner Sensationism) ตามแรงปรารถนาของศิลปิน โดยศิลปินจะตัดทอนรูปทรงเหมือนจริงตามที่ตาเห็นเพื่อขับเน้นอารมณ์ความรู้สึกอันเป็นเนื้อหาสำคัญ

ความกลัว ความสุข ความสิ้นหวังจะถ่ายทอดออกมาในลักษณะของรูปทรงที่บิดเบี้ยว สีสันดุจดาด แสดงรอยแปร่งและสีนูนหนา ศิลปินในกลุ่มได้แก่ เอ็ดวาร์ด มุงค์ มาทีสส์ แวนโกะ โกแกง

แรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดทฤษฎีด้านจิตวิทยาของ ซิกมันด์ ฟรอยด์ เกี่ยวกับกลไกของจิตสำนึก กึ่งสำนึกและไร้สำนึก โดยการสะท้อนผลกระทบของสภาวะจิต จากปัจจัยด้านศาสนา สังคม เศรษฐกิจที่แวดล้อมศิลปินในยุคสงคราม

อิทธิพลจากศิลปะลัทธินามธรรม ศิลปะไม่มีรูป ปรากฏการณ์ของทัศนธาตุ (Visual Elements) ถือเป็นคุณค่าที่บริสุทธิ์ ศิลปินจะสกัดรูปทรงที่เป็นเปลือกออกหรือไม่แสดงตัวแทนถึงสิ่งใด เพื่อเข้าหาความจริงภายในอันเป็นแก่นแท้ด้านจิตวิญญาณ

ความรู้สึกบริสุทธิ์ที่เกิดจากความประทับใจเมื่อได้สัมผัสกับศิลปะ จะถ่ายทอดด้วยภาษาทางทัศนศิลป์ เส้น สี แสงเงา รูปทรง พื้นผิว ขึ้นอยู่กับศิลปินจะหยิบใช้ธาตุนั้น ๆ ศิลปินในกลุ่มได้แก่ แคนดินสกี มงเดรียน มาร์ค รอทโก

แรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ได้รับอิทธิพลจากการค้นหาความจริงภายใน ที่มองด้วยตาเปล่าไม่เห็นและบอกเล่าเป็นเรื่องราวไม่ได้ มีลักษณะสากล คงอยู่เป็นนิรันดร์

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการ

การเสนอภาพอัตโนมัติ (Pictorial Automatism) คือรูปแบบในการสร้างสรรค์ภาพโดยการแสดงออกอย่างอิสระ ฉับพลันของจิตไร้สำนึก เพื่อนำเสนอ “ตัวแบบภายใน” หรือ “ตัวตนภายในที่แท้จริง” จากการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับตนเอง โดยการก้าวข้ามทักษะทางศิลปะ เพื่อลดทอนบทบาทของศิลปินและการสร้างสรรค์ในรูปแบบลอกเลียนแล้วขับเน้นการสร้างสรรค์เชิงทัศนคติ Jose Pierre แบ่งประเภทของจิตรกรรมอัตโนมัติไว้ 3 ลักษณะคือ

1. อัตโนมัติเป็นจังหวะ(Rhythmic Automatism) หมายถึง การแสดงการทำงานของจิตไร้สำนึกอย่างฉับพลันหรือบังเอิญ มีการใช้สัญลักษณ์ วัสดุและวิธีการอย่างอิสระ เช่น การนำสัญลักษณ์ด้านคณิตศาสตร์หรือชีววิทยามาสร้างเส้นหรือประกอบเป็นรูปทรง การนำวัสดุอย่างทรายเข้ามาสร้างสรรค์โดยมิได้คำนึงถึงความผิดถูกของทักษะหรือบริบทต่างๆ การลอกลายของผิวสัมผัสจากวัสดุจริงให้เกิดเป็นพื้นผิวในภาพ

2. อัตโนมัติจากสัญลักษณ์หรือแรงคลใจ (Symbolic Automatism or Sensory Automatism) หมายถึง การวาดภาพตามคำสั่งของเสียงภายในเร้นลับ มีลักษณะของการพยากรณ์ล่วงหน้า โดยการนำสัญลักษณ์ที่ปรากฏในจินตนาการ ญาณสัมผัส มาแสดงออกเป็นภาพ เช่น เบริทเนออร์ ศิลปินชาวโรมาเนีย ได้วาดภาพการสูญเสียตาข้างหนึ่ง โดยไม่เข้าใจว่าเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น

ต่อมาในวันที่ 27 สิงหาคม 1938 เบรานอร์ได้รับอุบัติเหตุจากขวดแก้วเจาะเข้าที่ดวงตาข้างซ้ายขณะเข้าไปรับการวิเวก

3. อัตโนมัตินิยม (Absolute Automation) หมายถึง การแสดงความเป็นอัตโนมัติของจิตอย่างสมบูรณ์ที่สุด โดยการผสมผสานการทำงานของจิตสำนึก เพื่อสะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างแรงปรารถนาและแรงปฏิเสธ หรือพลังชีวิตและพลังทำลาย เช่น การใช้ควันทันจากเปลวไฟให้ลอยไปตกกระทบยังกระดาษหรือผ้าใบที่ทาสีไว้ ร่องรอยที่ได้จะกระตุ้นจิตไร้สำนึกเพื่อเป็นการสร้างสรรค์เบื้องต้น จากนั้นจึงใช้พุทกันต่อเติมรูปทรงตามแบบที่สายตามองเห็นหรือคิดเห็น เกิดเป็นสัญลักษณ์ที่มีรูปแบบเฉพาะ

กลวิธีทางจิตรกรรม (Painting) คือวิธีที่ได้จากภาพที่ศิลปินแต่ละบุคคลสร้างขึ้นด้วยประสบการณ์ทางสุนทรียภาพและความชำนาญ โดยการใช้วัสดุธาตุต่าง ๆ เช่น ดินสอ เมาส์เลนส์ ร่างกาย อวัยวะ ด้วยเทคนิคต่าง ๆ การขีด ขีด เขียน ระบาย พับ เชื่อม ต่อ ฯลฯ ให้เกิดเป็นรูปร่างรูปทรงองค์ประกอบ เพื่อเป็นสื่อกลางที่มีรูปแบบ 2 มิติ แสดงออกถึงเจตนาในการสร้างสรรค์ อันเป็นการสร้างสิ่งที่มองไม่เห็นให้มองเห็นได้ มีผลกระทบต่ออารมณ์สะท้อนใจและเกิดความตึงเครียดในท้ายที่สุด

กลวิธีการวาดเส้น (Drawing) คือวิธีการในการแสดงออกแขนงหนึ่งในงานจิตรกรรม โดยทั่วไปทำหน้าที่เป็นโครงสร้างภายในของงานจิตรกรรม กล่าวคือในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมโดยพื้นฐานจะเริ่มจากการวาดเส้นเป็นอันดับแรก ด้วยวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเส้นเค้าโครงก่อนปรุงแต่งสีสันทันหรือเป็นภาพที่วาดขึ้นเป็นเส้นมีความสมบูรณ์ในตัวเอง

2. ข้อมูลทางด้านแนวความคิด

2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับมนุษย์

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายของคำว่ามนุษย์ไว้ดังนี้ “มนุษย์” หมายถึง สัตว์ที่รู้จักใช้เหตุผล สัตว์ที่มีจิตใจสูง โดยพื้นฐานมนุษย์มีเหตุผลและมีจิตวิญญาณ มนุษย์มีรูปอยู่ได้ด้วย อาหาร น้ำ เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค มีจิตวิญญาณได้อาศัยการตอบสนองความต้องการในระดับต่าง ๆ องค์ประกอบของมนุษย์ แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

รูปร่าง (Physical Body) หมายถึงร่างกายอวัยวะ อาศัยอาหาร คือ ปัจจัย 4 เพื่อหล่อเลี้ยงธาตุในร่างกาย มีอยู่ชั่วคราวแล้วดับสลาย รูปร่างปรากฏเห็นจับต้องได้ แสดงอิริยาบถตามคำสั่งของจิต ลักษณะของรูปร่างมีความละเอียดเป็น ธาตุ 4

ปฐวี (Solid) ธาตุลักษณะแข็ง มีการทรงอยู่ ธาตุทั้ง 3 เป็นเหตุใกล้ให้เกิดรูป ได้แก่ ฝม ขน เล็บ หนัง เอ็น หัวใจ กระดูก เหล็ก ทองแดง ดิน

อาโป (Fluid) ธาตุลักษณะเฉพาะ มีอาการไหลและรวมตัว ปัจจัยเหตุใกล้แห่งการเกิดและการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ เสมหะ หนอง เลือด น้ำ

เตโช (Heating) ธาตุลักษณะเฉพาะ มีอาการร้อน เป็นสิ่งทำให้สูกงอม ทำให้นิ่มให้ความอบอุ่น ได้แก่ไฟที่ทำให้ร่างกายอบอุ่น ไฟที่ย่อยอาหาร ไฟที่ทำให้เกิดการเจ็บไข้

วาโย (Wind) ธาตุลักษณะความเคลื่อนไหว มีอาการเคลื่อนที่ ธาตุลมพัดขึ้นเบื้องบน ได้แก่ การเรอ หาว ไอ จาม ธาตุลมพัดลงเบื้องต่ำได้แก่ ลมทางทวาร ลมที่ช่องท้อง ลมปราณ (ลมหายใจ) วาโยธาตุสำคัญในสัตว์ที่มีวิญญาณ เพื่อการดำรงชีวิตและเปล่งเสียงพูด

ธรรมชาติของกาย ภายใต้วรรณชาติ คือ มีเกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นสิ่งสกปรก ไม่สวยงาม มีอุจจาระ ปัสสาวะ เสมหะ น้ำลาย มีความต้องการทางกายภาพ ต้องการอาหาร ต้องการพักผ่อน ขับถ่าย

นามจิต (Mental Factor) หมายถึงจิตใจ ความคิดความรู้สึก อาศัยอาหาร คือการสัมผัส เพื่อหล่อเลี้ยงความรู้สึก นามจิตมองไม่เห็นจับต้องไม่ได้ แสดงอิริยาบถเป็นอารมณ์และความรู้สึก อิริยาบถทางจิต แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ

เวทนาขั้น (Sensation) คือความรู้สึกขั้นรับรู้ มีการทำงานคือรับรู้โดยต่อเนื่องแล้วสะสมเป็นอดีตไว้ เกิดเมื่อรูปกายสัมผัสกับสิ่งแวดล้อมภายนอก ความรู้สึกหรือเวทนาแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะคือ สุขเวทนาหรือความสุขสบายกาย พุขเวทนาหรือความไม่สบายกายและอทุกขมสุขเวทนาหรืออเบกขา

สัญญาขั้น (Perception) คืออาการจำ มีการทำงานคือรับรู้แล้วสามารถจำได้ กล่าวคือ รูปกายรับรู้ นามจิตสะสมไว้แล้วและนามจิตจำขึ้นได้อีกครั้ง เป็นการทำงานของรูปกายและนามจิต (รวม) เกิดเมื่อรูปกายสัมผัสกับสิ่งแวดล้อมภายนอก แล้วประทับไว้ในความทรงจำ

สังขารขั้น (Formation of thought) คืออาการคิด ซึ่งสามารถจะชี้เฉพาะและเริ่มสั่งงาน กล่าวคือ เริ่มประกอบเป็นความเข้าใจอย่างเป็นตัวตน เป็นเขา เป็นเรา เป็นฉัน จนเกิดเป็นเจตนา หากมีเวทนาเข้ามาประกอบก็จะสร้างเป็นเจตนาที่เป็นกิเลสตัณหา หากมีสัญญาเข้ามาประกอบก็จะสามารถผลักดันให้เกิดเป็นพฤติกรรมภายนอก ในหลักการทางศาสนาพุทธเจตนาและอาการคือมาตรฐานที่ใช้ในการตัดสินการกระทำของมนุษย์

วิญญาณขั้น (Consciousness) คือความรู้ในอารมณ์ กล่าวคือ เมื่อมีมติดมากัดและผิวหนังบวมแดง เรียกว่าการรับรู้ หากเกิดความเจ็บปวด ความโกรธ ความรำคาญหรืออารมณ์ทางใจขึ้น สิ่งนี้เรียกว่าวิญญาณขั้น ปรากฏการณ์ของจิตที่รู้อารมณ์ได้แจ่มชัดทุกครั้งเรียกว่า เอกัคคตา ปรากฏการณ์ของจิตที่ผ่องใส รับรู้อารมณ์ชัดเจนแต่ไม่สับสนตามอารมณ์เรียกว่า ปันทระ

ธรรมชาติของจิตในพระสูตรต้นตปิฎก หมวดเอกนิบาต อังคุตตรนิกาย กล่าวถึงธรรมชาติของจิตไว้ว่า “จิตนี้ผุดผ่อง แต่จิตนั้นแลเศร้าหมองเพราะอุปกิเลส” และในจิตตวรรค ขุททกนิกายธรรมบท กล่าวถึงลักษณะของจิตไว้ว่า

ดีนรณสู่อารมณ์ภายนอก คือ รูป รส กลิ่น เสียง สิ่งสัมผัสกาย เรื่องในใจ
 รักษายาก คือ การรักษาจิตให้อยู่ในอารมณ์ที่ดี เป็นกุศลตลอดเวลา นั้นทำได้ยาก
 กวัดแกว่งหัวนัโหว คือ ไม่ตั้งอยู่ในอารมณ์ใดอารมณ์หนึ่งนาน เมื่อรับอารมณ์ใดเข้ามา ก็โหวไป
 ตามอารมณ์นั้น เว้นเสียแต่มีการฝึกจิตให้เกิดความมั่นคง
 ห้ามยาก คือ การห้ามจิตไม่ให้ตกไปสู่อารมณ์อกุศล เป็นเรื่องทำได้ยาก
 บังคับยาก คือ การบังคับจิตที่เป็นอกุศลให้เป็นกุศล เป็นเรื่องทำได้ยาก
 มักตกไปสู่อารมณ์ที่น่าปรารถนา น่าพึงพอใจเสมอ
 ไปในที่ไกล คือ รับอารมณ์ในที่ไกล การเดินทางของจิตมีความไวมากกว่าแสง สามารถรับ
 อารมณ์ในปัจจุบัน(ปัจจุบันนารมณ) อารมณ์ในอดีต (อดีตารมณ) อารมณ์ในอนาคต (อนาค-
 ตารมณ)
 ดวงเดียวเที่ยวไป คือ จิตเกิดดับได้ครั้งละดวง และรับอารมณ์ได้ครั้งละอารมณ์เท่านั้น
 หาสรืระไม่ได้ คือ ไม่มีรูปร่าง สันฐาน เป็นอสสาร
 อาศัยอยู่ในถ้ำ คือ โดยส่วนกว้าง หมายถึง ร่างกายและส่วนแคบ หมายถึง หทัยรูป (หัวใจ)¹

ลำดับชั้นความหมดจดของจิต จิตตวิสุทธิ คือ จิตที่สมดุล เพราะกำลังของวิริยะ
 เสมอกับสมาธิ ปัจจัยให้สติกำหนดรู้อยู่ในปัจจุบันขณะได้อย่างพอดี ไม่ไปในอนาคตเพราะวิริยะมีมาก
 ไม่อยู่ในอดีตเพราะสมาธิมีกำลังมาก ในลำดับขณิกสมาธินี้จะเกิดสติต่อเนื่องจนนิรณมไม่สามารถเข้า
 แทรก

2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด

อิทธิพลด้านสังคมปัจจุบัน “ปริศนาในปัญญาของมนุษย์” บทประพันธ์สะท้อน
 สังคมที่สับสนเกี่ยวกับพัฒนาการด้านวัตถุที่ส่งผลกระทบต่อจิตใจของมนุษย์ โดยท่านอังคาร กัลยาณ-
 พงศ์ จิตรกรกวีและศิลปินแห่งชาติสาขาวรรณศิลป์ ปีพุทธศักราช 2532 ได้ประพันธ์ไว้อย่าง
 ตรงไปตรงมาและปวดร้าวดังนี้

...พิภพของท่านทำสงครามใหญ่ ใช้อาวุธมหาประลัยกลับใหม่ล้างโลก วอดวายไปนาน
 นับร้อยปี พืชพันธุ์ไม้ สัตว์ใหญ่ สัตว์เล็ก หลายชนิด พร้อมทั้งมนุษย์ชาติสูญพันธุ์ไปจากโลกแล้ว
 ทั้งนี้ เพราะเหตุไร เพราะไม่รู้จักค่าแท้โลกของตัวเอง มัวเมาบ้าวิทยาศาสตร์ คิดแต่อาวุธ มหา
 ประลัยขึ้น รบราฆ่าฟันกัน ประดุจดิรัจฉาน ดูร้ายดึกดำบรรพ์ เดียวนี้ พิกพสิ้นไร่ มนุษย์ชาติ
 ว่างเปล่าอ่างว่างวังเวง...²

¹ อีโรซติ เกิดแก้ว, พุทธปรัชญา: มติการมองโลกและชีวิตตามความจริง (สมุทรปราการ:
 โครงการสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, 2553), 75.

² มูลนิธิเสถียรโกเศศ-นาคะประทีป, อลังการ จาก อังคาร กัลป์ยามพงศ์ (กรุงเทพฯ:
 สำนักพิมพ์ศึกษาจิตสยาม, 2551), 64.

“The judgement หรือ คำพิพากษา” นวนิยายสร้างสรรค์ ที่ตีพิมพ์และสร้างเป็นบทภาพยนตร์ ตลอดจนละครเวที ในอดีตจนถึงปัจจุบัน สะท้อนแนวคิดเกี่ยวกับปัจเจกชนสามัญผู้ถูกจองจำทั้งร่างกายและจิตใจ จากความบีบคั้นภายนอกด้วยค่านิยม ความเชื่อ จากกรอบเกณฑ์ทางสังคมเนื่องเพราะการนำเสนอความจริง ส่งผลสืบเนื่องถึงสภาวะจิตที่เป็นทุกข์แสนสาหัส จิตไม่สามารถดำรงอยู่ในสภาวะธรรมชาติเดิมแท้และอ่อนกำลังอยู่เสมอเพราะสภาพแวดล้อมที่แผดเผาฆ่าทำลายจิตใจ รวมไปถึงอุดมคติเกี่ยวกับความดีและความเชื่อมั่นในศีลธรรมที่ไม่ต้องด้วยกาลและเทศะ ท้ายที่สุดพิภพถูกตัดสินให้เป็นความผิดต้องโทษถึงชีวิต เนื่องจากไม่สามารถรักษามายาคติของตนในด้านสังคมไว้ได้และสภาวะจิตเป็นทุกข์ทรมานจนกระทั่งตอบสนองปัจจัยพื้นฐานของตนเองถดถอยลงเสมือนการทำอหิวาภิกรรมโดยนัย

อิทธิพลด้านวิถีการดำเนินชีวิต การเข้าใจโลกตามความเป็นจริง ความจริงเกี่ยวกับโลก มี 2 ลักษณะ คือ โลกทางกายภาพ หรือโลกทางวัตถุ มุ่งให้เข้าใจ ตนเอง ผู้อื่น สังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งทั้งหมดทั้งมวลเกิดจากการปรุงแต่ง ด้วยวัสดุธาตุต่างๆ ภายใต้กฎธรรมชาติคือ ไตรลักษณ์ ไม่คงที่ (อนิจจัง) ไม่คงทน (ทุกขัง) ไร้ตัวตนบังคับ (อนัตตา)

โลกทางจิตภาพ โลกที่เป็นหลักธรรมสำหรับพัฒนาจิต มีเป้าหมายเพื่อการพ้นทุกข์ ภายใต้ความจริงเกี่ยวกับชีวิต คือ อริยสัจ 4 ชีวิตนั้นเป็นทุกข์ด้วยเหตุแห่งตัณหา พ้นได้โดยการเจริญด้วยปัญญา

โลกที่เป็นวัตถุรูปกับโลกนามธรรม มีหลักปฏิบัติเพื่อสอดคล้องกับความเป็นจริง คือ ให้อยู่อย่างมีสติสามารถควบคุมจิต ให้เหนืออารมณ์บวกหรือลบเป็นที่ตั้ง ไม่ไหวไปต่อสิ่งปรุงแต่ง อริยบุคคลมุ่งพ้นโลกทางวัตถุ ปุณฺณชย้อมประสพทุกข์สุขบ้างเป็นธรรมดา การมองโลกตามความเป็นจริงประสพกับความทุกข์ได้ค่อนข้างมาก เช่น สุขที่เกิดจากการมีศีล ตามกรอบบรรทัดฐานเพื่ออยู่ร่วมกัน เพราะมนุษย์จำเป็นต้องอยู่ร่วมกับผู้อื่น สุขที่เกิดจากการตอบสนองทางอายตนะภายใต้คำว่า พอหรือสันโดษ พอในสิ่งที่มีอยู่ พอในสิ่งที่ทำได้ พอในสิ่งที่จะได้

ในสมัยพุทธกาลนั้น มีแสดงถึงพราหมณ์ผู้หนึ่งได้อาหมิอูบลูกกายของตน ซึ่งเป็นกายที่มีอนามัยจึงมีความแข็งแรง ไม่รู้สึกรว่าเป็นโรคอะไร ว่านี่แหละคือนิพพาน ก็คือหมายเอาความที่ไม่มีโรคทางกายปรากฏ กายจึงแข็งแรง พราหมณ์ก็ถือว่านี่แหละคือนิพพาน ฝ่ายพระพุทธเจ้าก็ได้ตรัสเป็นพระพุทธภาษิตไว้ว่า **อโรคยะ ปรมาลาภา** ความไม่มีโรคเป็นลาภอย่างยิ่ง หรือลาภทั้งหลายมีความไม่มีโรคเป็นอย่างยิ่ง แต่ว่าทรงมุ่งหมายเอาถึงโรคคือกิเลส เป็นต้นว่าความดิ้นรนทะยานอยากของจิตใจ ลึนกิเลสจึงจะเป็น อโรคยะ คือความไม่มีโรค

ความสุข แบ่งออกเป็น 4 ประการคือ **สุขกาย** มีกายดีไม่ป่วยไข้ ปัจจัย 4 พอเพียง **สุขสังคม** มีสภาพแวดล้อมที่ดี ตั้งแต่หน่วยแรกอย่างครอบครัว ไปจนถึงชุมชนและสังคม **สุขใจ** ไม่ทุกข์ มีอารมณ์เชิงบวก **สุขปัญญา** สุขจากความเข้าใจชีวิต จิตมีสติ มีปัญญาคิดและแก้ปัญหาได้ดี

ข้อมูลผลงานศิลปะและงานวิจัย

ภาพที่ 4 รูปคนจากจิตรกรรมฝาผนังพระที่นั่งพุทไธสวรรย์
ที่มา: กรมศิลปากร, จิตรกรรมฝาผนังพระที่นั่งพุทไธสวรรย์, เข้าถึงเมื่อ 13 กรกฎาคม 2558, เข้าถึงได้จาก <http://www.finearts.go.th/promotion/หนังสืออิเล็กทรอนิกส์/book/41.html?page=163&tmpl=component>

ภาพคนเหมือนจิตรกรรมฝาผนังพระที่นั่งพุทไธสวรรย์ พระที่นั่งพุทไธสวรรย์สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 1 หรือสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น รูปคนเหมือนแนวประเพณีในสมัยนี้มีลักษณะรูปแบบเชิงอุดมคติหรือรูปแบบตามจินตนาการ ไม่ประสงค์จะสะท้อนถึงความเป็นบุคคลหนึ่งบุคคลใดในความเป็นจริงอย่างชัดเจน ไม่แสดงแสงเงาบนใบหน้า ลักษณะเป็นภาพ 2 มิติแบน ความงามและความรู้สึกจะอยู่ที่เส้น สีและท่าทาง อิงอาศัยหลักการด้านการจัดองค์ประกอบสัมพันธ์ระหว่างรูปทรงและพื้นที่ว่าง

ภาพที่ 5 จิตรกรรมฝาผนังวัดบรมนิวาส

ที่มา: วัดบรมนิวาส, เข้าถึงเมื่อ 10 กรกฎาคม 2558, เข้าถึงได้จาก <http://www.manager.co.th/asp-bin/Image.aspx?ID=2609380>

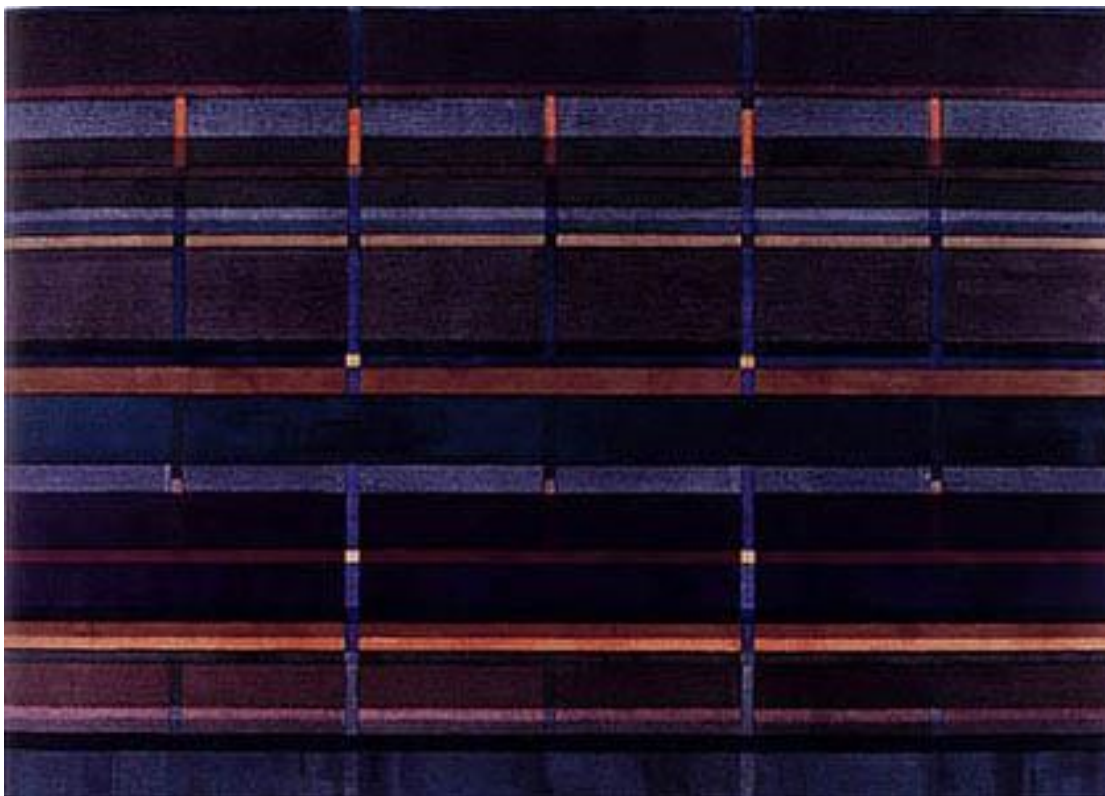
ขรัวอินโข่ง พระภิกษุผู้ถือเพศบรพชิตตลอดชีวิตและจิตรกรเอกในรัชสมัยรัชกาลที่ 4 ยุคสมัยรัชกาลที่ 4 ถือเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญเนื่องจากอิทธิพลของตะวันตกเข้ามามีบทบาทในประเทศไทย นำความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมเข้ามาเผยแพร่ วิถีชีวิตและความนิยมในสังคมไทยปรับตัวไปตามสมัย ขรัวอินโข่งนำรูปแบบจิตรกรรมไทยเดิมผสมผสานตะวันตกเขียนขึ้นที่ฝาผนังอุโบสถของวัด มีเนื้อหาเกี่ยวกับปรีชาธรรม ภาพคนเหมือนที่ปรากฏในฝาผนังยังคงมีลักษณะที่เป็นแบบแผนเดียวกัน สิ่งที่เพิ่มเติมเข้ามาคือลักษณะการเขียนแบบ 3 มิติ มีระยะแสงเงา น้ำหนักสีอ่อนแก่

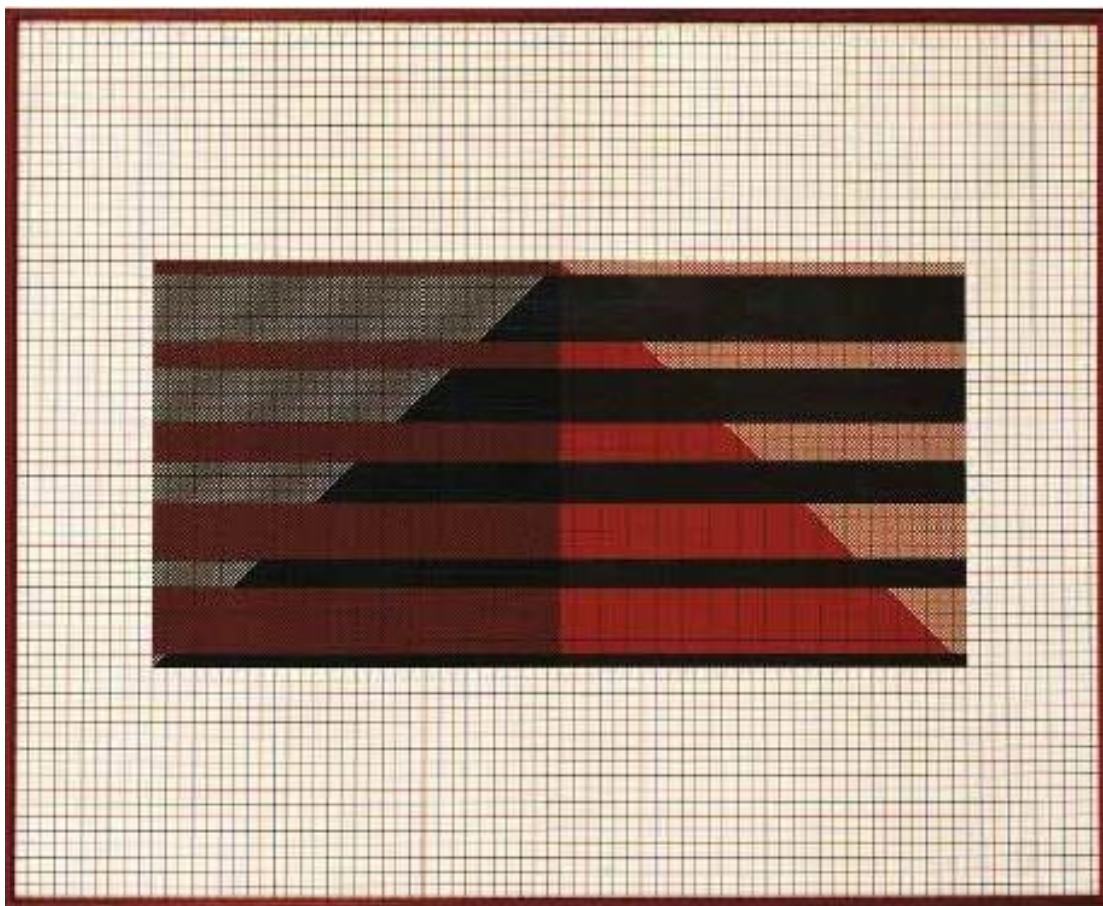
ภาพที่ 6 ส่วนหนึ่งในงานจิตรกรรมฝาผนังของศาสตราจารย์ชูลูด นิมเสมอ
ที่มา: จิตรกรรมฝาผนังของอาจารย์ชูลูดและผลงานย้อนหลัง, เข้าถึงเมื่อ 10 กรกฎาคม 2558,
เข้าถึงได้จาก http://www.rama9art.org/artisan/2013/may/chalood_retro/

ชูลูด นิมเสมอ ศิลปินแห่งชาติสาขาทัศนศิลป์ ประจำปี พ.ศ. 2541 ตลอดชีวิตสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่มีคุณค่าให้กับประเทศไว้มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งศิลปะแนวประเพณีไทย ผลงานที่หยิบยกมานี้เป็นส่วนหนึ่งในภาพจิตรกรรมฝาผนัง จัดแสดงขึ้นที่หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งชาติในปี พ.ศ.2556 สร้างขึ้นในปีพ.ศ.2553-2556 โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับประสบการณ์ของชีวิตและศิลปะสะท้อนให้เห็นจิตวิญญาณของพุทธศาสนิกชนและวิถีชีวิตชนบทที่เรียบง่าย ผ่านสัญลักษณ์อย่างผู้หญิงและเด็ก โดยภาพคนเหมือนจะมีลายเส้นที่ละเอียดอ่อนช้อย มีระเบียบแบบแผนเฉพาะ โดยใช้กระดาษเป็นพื้นรองรับซึ่งมีทั้งกระดาษที่มีผิวเรียบและผิวขรุขระแสดงร่องรอยของเส้นใยธรรมชาติ กลวิธีมีการผสมผสานทั้งวาดเส้น จิตรกรรมและภาพพิมพ์ สัดส่วนของคนโดยมากจะถูกจัดวางในลักษณะที่เล็กหรือสมดุล หากคนมีสัดส่วนเล็กก็จะนำเส้นหรือสีมาสับสนุน นำเสนอภาพรวมของความเป็นฝาผนังโดยการจัดวางแบบไม่มีการเว้นช่องว่างของแต่ละภาพ ซึ่งเนื้อหาภายในของอารมณ์จากเส้นสะท้อนความรู้สึกความประณีตและเรียบง่าย อันเกิดจากหลักความสัมพันธ์ของการซ้ำของอารมณ์เส้น

ภาพที่ 7 อธิธิพล ตั้งโฉลก ความนิ่งที่เคลื่อนไหว เทคนิค สีอะคริลิกบนผ้าใบ ขนาด 114.2 x 160 ซม.
ที่มา: **Moving Stillness**, เข้าถึงเมื่อ 10 กรกฎาคม 2558, เข้าถึงได้จาก http://www.era.su.ac.th/Portfolio/ithipol/L_y_01.html

อธิธิพล ตั้งโฉลก ศิลปินชั้นเยี่ยมประจำปี พ.ศ.2522 และศิลปินร่วมสมัยผู้ซึ่งสร้างสรรค์ผลงานนามธรรมมาโดยตลอด โดยภาพความนิ่งที่เคลื่อนไหว เป็นผลงานนามธรรมที่ไม่แสดงเนื้อหาถึงสิ่งที่มีอยู่บนโลกหรือเป็นนามธรรมแบบนอนออพเจคโดยแท้ มุ่งนำเสนอความจริงในงานจิตรกรรมอันประกอบด้วยการแสดงออกของทัศนธาตุ เพื่อการรับรู้อารมณ์โดยบริสุทธิ์ เส้นตั้งและเส้นนอนภายในภาพแสดงการประสานกันอย่างเป็นมุนฉาก ให้ความรู้สึกกลมมาตรและหยุดนิ่ง ความเคลื่อนไหวจะเกิดจากค่าของน้ำหนักอ่อนแก่หนาบางของสีและชั้นสี ให้ความรู้สึกลวงตาในมิติของความลึก

ภาพที่ 8 ขวลิต เสริมปรุ่งสุข ไม่มีชื่อ 2524 เทคนิค ภาพพิมพ์ตะแกรงไหม ขนาด 64.3 x 79 ซม.
 ที่มา: 40 ผลงานศิลปะ จาก 40 ศิลปินระดับชาติ, เข้าถึงเมื่อ 10 กรกฎาคม 2558, เข้าถึงได้จาก
http://www.tiscoart.com/thai/exhibition_4decades.html

ขวลิต เสริมปรุ่งสุข ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์จิตรกรรม พ.ศ. 2557 ศิลปินไทยคนแรกที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลเนเธอร์แลนด์ โดยได้รับเงินเดือนในตำแหน่งศาสตราจารย์เพื่อเป็นศิลปินอิสระ สร้างสรรค์ผลงานตามที่ใจรัก

ผลงานศิลปะนามธรรมของขวลิตสะท้อนให้เห็นชีวิตและจิตวิญญาณและความเชื่อที่ว่าด้วย Art for Art Sake หรือศิลปะเพื่อศิลปะ ด้วยรูปแบบอุดมคติ ละทิ้งศิลปะที่ผูกพันยึดติดกับรูปธรรมภายนอก ขวลิตนำเอากระดาษกราฟสร้างสรรค์เป็นพื้นหลังสะท้อนความรู้สึกถึงความประณีตและแบบแผนที่ชัดเจน มีการสร้างชั้นสีด้วยวิธีการที่มีระเบียบของกรรมวิธีของงานภาพพิมพ์ ใช้รูปทรงลักษณะเรขาคณิตและรูปทรงอิสระสร้างชั้นสีและการผสมผสานสีอย่างมีเอกลักษณ์เฉพาะ

ภาพที่ 9 คามิน เลิศชัยประเสริฐ ก่อนเกิดหลังตาย 2557

ที่มา: FINE ART, คามิน เลิศชัยประเสริฐ ตอน ก่อนเกิด หลังตาย (ประติมากรรม), เข้าถึงเมื่อ 15 กรกฎาคม 2558, เข้าถึงได้จาก <https://www.youtube.com/watch?v=ctJlodnNyUs>

คามิน เลิศชัยประเสริฐ เป็นที่รู้จักในวงกว้างในฐานะศิลปิน Conceptual ผู้ก่อตั้งพิพิธภัณฑ์จิตวิญญาณร่วมสมัยแห่งศตวรรษที่ 31 (31st Century Museum Contemporary of Spirit) มุลินธิที่นา (The Land) ตลอดจนอู๋มอ้งศิลปะธรรม คามินริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานจากการคิดตั้งคำถาม เกี่ยวกับวิถีในการดำเนินชีวิตและความเป็นอยู่ในฐานะปัจเจกชนคนหนึ่ง โดยการหยิบยกเอาเรื่องราวในชีวิตประจำวันมาเป็นเนื้อหาในการบอกเล่าผ่านพื้นที่ศิลปะ โดยมีกระบวนการคิดที่ได้รับอิทธิพลมาจากปรัชญาศาสนาพุทธ ในผลงาน “ก่อนเกิด-หลังตาย” คามินมองหาความเป็นไปได้จากการคิดทำความเข้าใจกับอภิปรัชญาไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของสติในการตื่นรู้เกี่ยวกับตนโดยการทำสมาธิเข้าใจในทุก ๆ ช่วงเวลา การบำบัดเยียวยารักษาทางจิตใจและเจตจำนงค์ในการหาความหมายของการดำรงชีวิตอยู่เพื่อเผชิญหน้ากับมายาคติและสัจจะธรรมของชีวิต ผลึกทางวัตถุ ถูกสะท้อนเป็นภาพจิตรกรรมจากบันทึกประจำวัน ผลึกทางธรรม ถูกสะท้อนเป็นความตระหนักรู้ภายในตัวของศิลปิน การนำเสนอภาพจิตรกรรม วัสดุรองรับหรือกระดาษบันทึกถูกสร้างขึ้นจากเศษกระดาษเหลือใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งจดบันทึกด้วยลายเส้นแสดงรูปร่างและสัญลักษณ์จากจินตนาการ ไม่อิงอาศัยการสร้างรูปทรงเพื่อบอกเล่าถึงสิ่งใดอย่างจำเพาะเจาะจง แต่อาศัยการรับรู้โดยรวมของทั้งภาพและพื้น

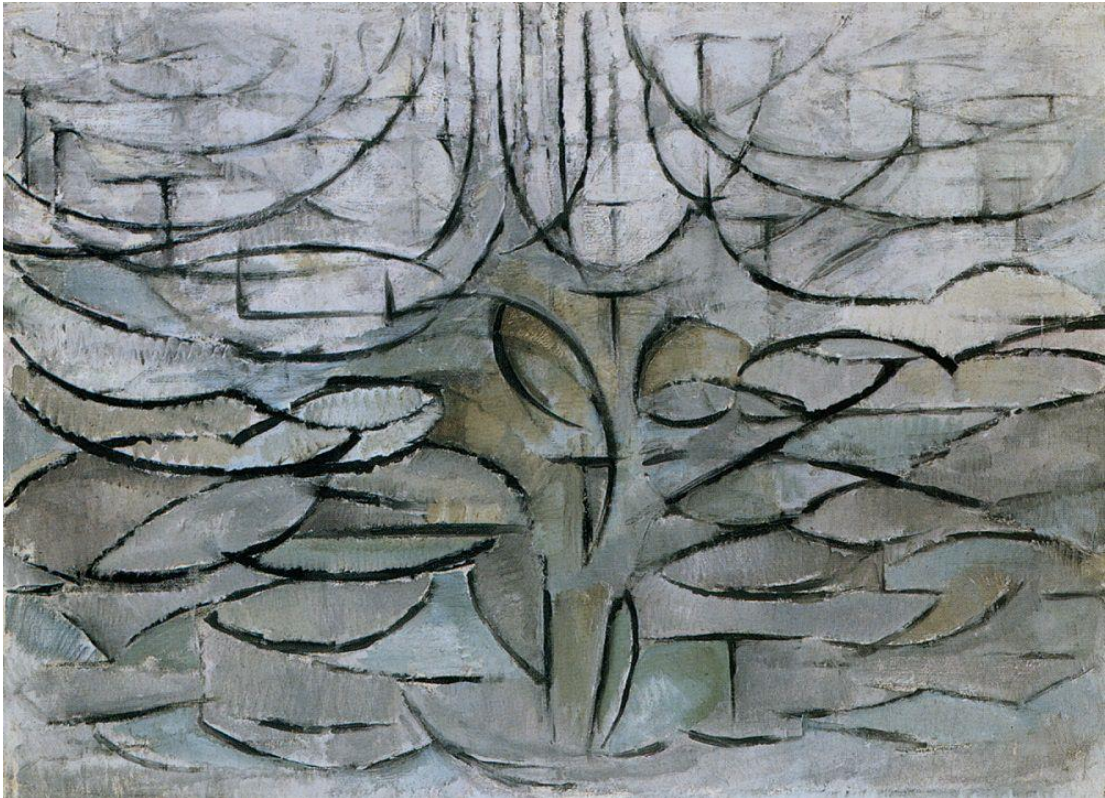
ภาพที่ 10 Marlene Dumas, Measuring you own Grave (MOCA, Los Angeles)

ที่มา: Marlene Dumas, **Measuring your own Grave (MOCA, Los Angeles)**, accessed July 20, 2015, available from <http://www.marlenedumas.nl/measuring-your-own-grave-moca-los-angeles/nggallery/page/8>

ภาพคนเหมือนสำแดงอารมณ์ภายในจากจิตใต้สำนึก Marlene Dumas ได้รับอิทธิพลในการสร้างสรรค์จากทฤษฎีกลไกทางจิตของฟรอยด์ เกี่ยวกับพลังขับภายในเชิงสัญชาตญาณตอบสนองความต้องการของมนุษย์ นำเสนอเป็นรูปลักษณะของใบหน้าคน (ในผลงานชุดปัจจุบันจะเป็นภาพคนเหมือนเต็มตัว) ด้วยกลวิธีที่มีลักษณะกึ่งจิตรกรรมกึ่งวาดเส้น มีการวางสัดส่วนใบหน้าเกินจริง โดยตัดทอนรายละเอียดที่ไม่จำเป็นให้เหลือสัดส่วนเพียงใบหน้าได้อย่างพอเหมาะ ใช้อวัยวะ หู ตา จมูก ปาก และผิวสัมผัสเพื่อสื่อสาร การวางองค์ประกอบในภาพอย่างสมดุลไม่เท่ากัน ใช้สีและน้ำหนักปาดป้ายและไล่น้ำหนักอ่อนแอกโดยไม่ได้มุ่งถ่ายทอดแสงเงาที่ตกกระทบตามที่ตาเห็น แต่เราให้รู้สึกถึงพลังและอารมณ์ที่ถูกบีบคั้นค่อย ๆ กระจายตัวออกมา

ในผลงานชุดปัจจุบัน Dumas นำภาพคนเหมือนเต็มตัวเข้ามาสะท้อนเนื้อหาของของพฤติกรรม บอกเล่าเรื่องราวอย่างเป็นรูปธรรม โดยใช้ปริยายทและเครื่องตกแต่งสื่อสารอารมณ์จากแบบ เช่น เด็ก ผู้หญิงท้อง คนเปลือย สะท้อนความรู้สึกผ่านการตีความจากสัญญะ จัดวางในลักษณะลอยตัวบนพื้นหลังเรียบ ๆ อย่างสงวนท่าทีในการบอกเล่าเรื่องราวไว้ ให้ความรู้สึกถึงความเร้นลับและหวาดหวั่นอยู่ภายใน

ภาพที่ 11 Piet Mondrain, The Flowering Apple Tree, 1992

ที่มา: **The Flowering Apple Tree, 1992 by Piet Mondrain**, accessed July 19, 2015, available from <http://www.piet-mondrian.org/the-flowering-apple-tree.jsp>

Piet Mondrian ผู้ก่อตั้งศิลปะ Neo-Plasticism หรือผู้นำในการวาดภาพศิลปะนามธรรมเรขาคณิต (Geometrical Abstraction) การสร้างสรรค์ในระยะแรกจะเป็นแบบธรรมชาตินิยม หลังจากได้รับอิทธิพลจากกลุ่มคิวบิสต์ มอนเดรียนนำเอาภาพของต้นไม้มาวาดซ้ำกันในหลายรอบจนเกิดเป็นรูปภาพนามธรรม ซึ่งเกิดจากแนวคิดของการสร้างสิ่งที่มีอยู่บนโลกประสบการณ์จนกลายเป็นภาพนามธรรม ประกอบด้วยเส้นตั้งและเส้นนอนซึ่งเป็นเส้นทิศทางตรงกันข้าม สร้างความสัมพันธ์ที่สมดุลจากการประสานกันของสิ่งตรงข้าม ด้วยเส้นและรูปทรงที่มีระเบียบแบบแผนชัดเจน มีที่มาจากหลักการคำนวณและทฤษฎีการรับรู้เกี่ยวกับเส้นระดับสายตา

ภาพที่ 12 Jackson Pollock, Autumn Rhythm (Number 30), 1950

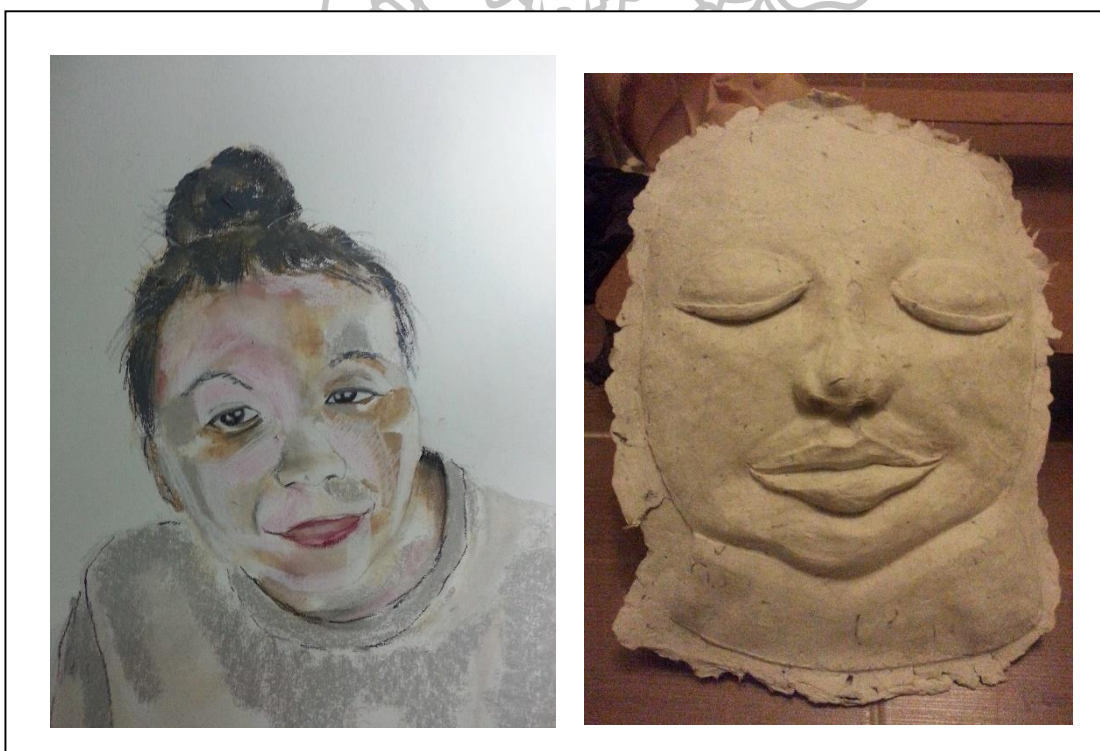
ที่มา: Autumn Rhythm (Number 30), 1950 by Jackson Pollock, accessed July 20, 2015, available from <http://www.jackson-pollock.org/autumn-rhythm.jsp>

Jackson Pollock จิตรกรนามธรรมรูปแบบเอ็กเพรสชันนิสม์ นำเสนอความเป็นนามธรรมจากเส้นที่แสดงอารมณ์ มอนเดรียนและพอลลอคต่างพยายามหาหนทางนำพาศิลปะไปสู่ความเป็นอิสระและเสรีจากเรื่องราว แต่ด้วยรูปแบบที่แตกต่างกัน พลังสัญชาตญาณอาจจะอธิบายได้ดีในผลงานของพอลลอค นอกจากชิ้นงานแล้วพอลลอคยังผสมเอา ท่าทางหรือรูปแบบที่เรียกกันว่า แอ็กซันแพนที่ดึง เข้ามาเป็นกระบวนการในการสร้างสรรค์ ซึ่งแปร่งหรือพู่กันอาจจะไม่ใช่ตัวแปรสำคัญในการสร้างสรรค์ หากเทียบกับความสามารถในการกะเกณฑ์ความชื้นสีที่หยดลงหรือแรงเหวี่ยงที่จะทำให้เกิดน้ำหนักของเส้น

บทที่ 3

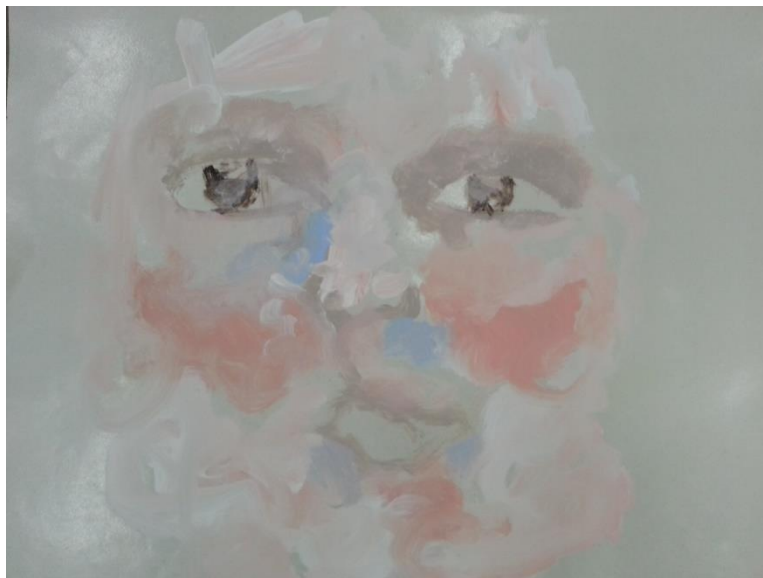
วิธีดำเนินการสร้างสรรค์

การสร้างสรรค์แบบภววิสัยและอัตวิสัยแบบสลับซับซ้อนนี้ เกิดจากความเชื่อของข้าพเจ้า เกี่ยวกับการทำงานของสมองทั้งสองซีกไปพร้อมกัน โดยการกำหนดรูปแบบในการสร้างสรรค์จะไม่ได้ เกิดจากความคิดหรือความรู้สึกทางใดทางหนึ่งแต่จะเป็นการก่อร่างสร้างกันขึ้นเสียมากกว่า ข้าพเจ้า เริ่มต้นด้วยกระบวนการของความรู้สึก แล้วปล่อยให้ส่วนของเหตุผลเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ การ กำหนดรูปแบบของการสร้างสรรค์ของข้าพเจ้าจึงเกิดขึ้นจากผลการวิจัยในแต่ละช่วง ซึ่งจะมีดังต่อไปนี้

ภาพที่ 13 ผลงานระยะที่ 1

(ผลงานของ ครองปิยะคณิศ สิริবারมีธรรม)

ภาพที่ 14 ผลงานระยะที่ 1

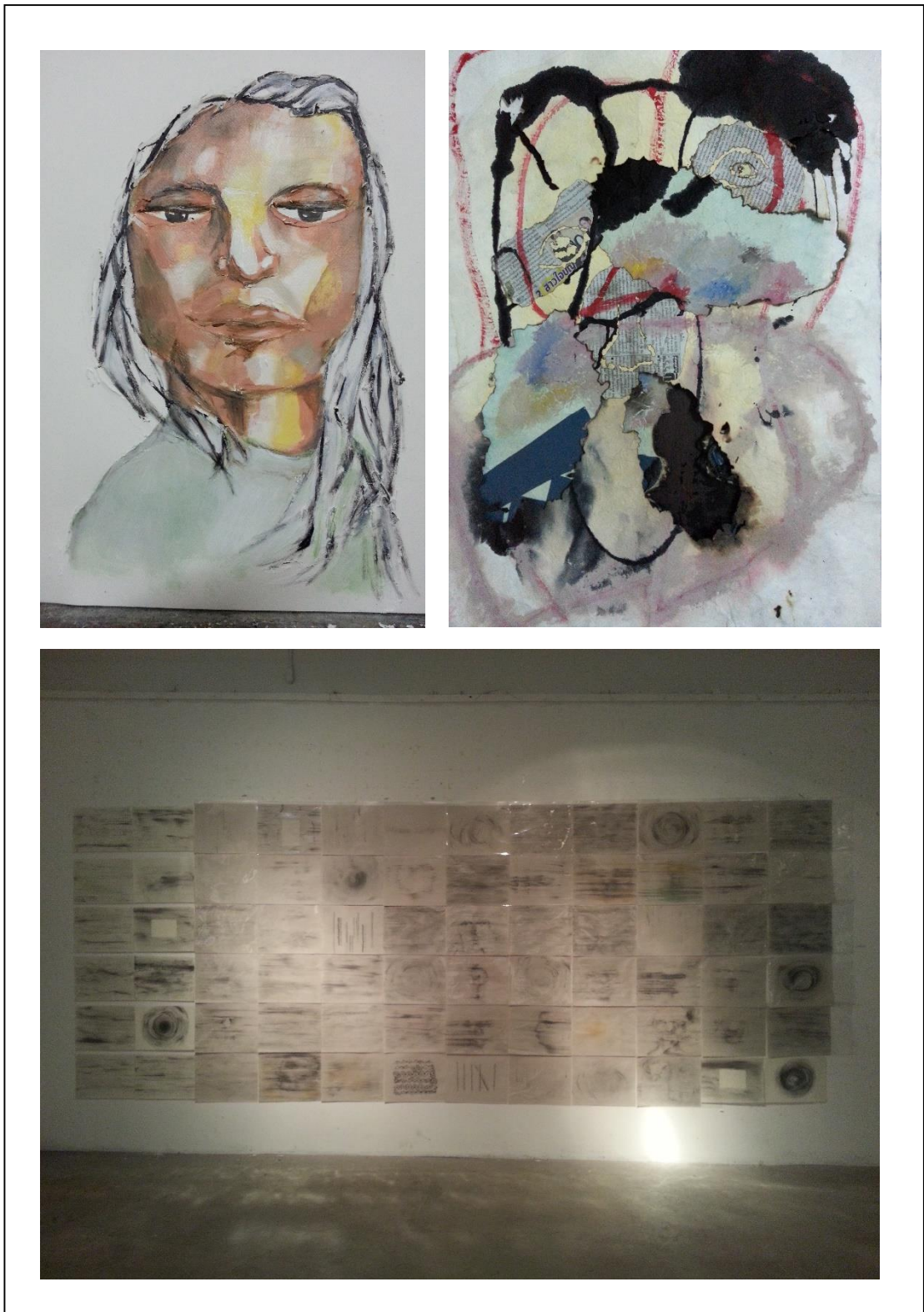
(ผลงานของ ครองปิยะคณิต สิริบารมีธรรม)

การวิจัยเชิงสร้างสรรค์ภาพจิตรกรรมเบื้องต้น

การวิจัยเบื้องต้นนี้ ข้าพเจ้าสร้างสรรค์ผลงานขึ้นโดยไม่มีแบบร่าง ตามเงื่อนไขของเทคนิคการวาดภาพอัตโนมัติ (Automatism) เพื่อค้นหาเรื่องราวภายในจิตใจหรือจิตใต้สำนึกออกมา

ผลการวิจัยระยะที่ 1: “สัญลักษณ์รูปทรงใบหน้าคน” จากการวาดภาพใบหน้าตนเอง ลักษณะผสมผสานจินตนาการ โดยมีแบบและไม่มีต้นแบบ กลวิธีในการสร้างสรรค์ ได้แก่ เทคนิคเกรียง สีอะคริลิก ประติมากรรมนูนต่ำจากกระดาษ สีวัสดุในการสร้างสรรค์ ได้แก่ กระดาษ

ภาพที่ 15 ผลงานระยะที่ 2

(ผลงานของ ครองปิยคณศ สิริบารมีธรรม)

การศึกษาค้นคว้าองค์ความรู้และตั้งสมมติฐานเบื้องต้น

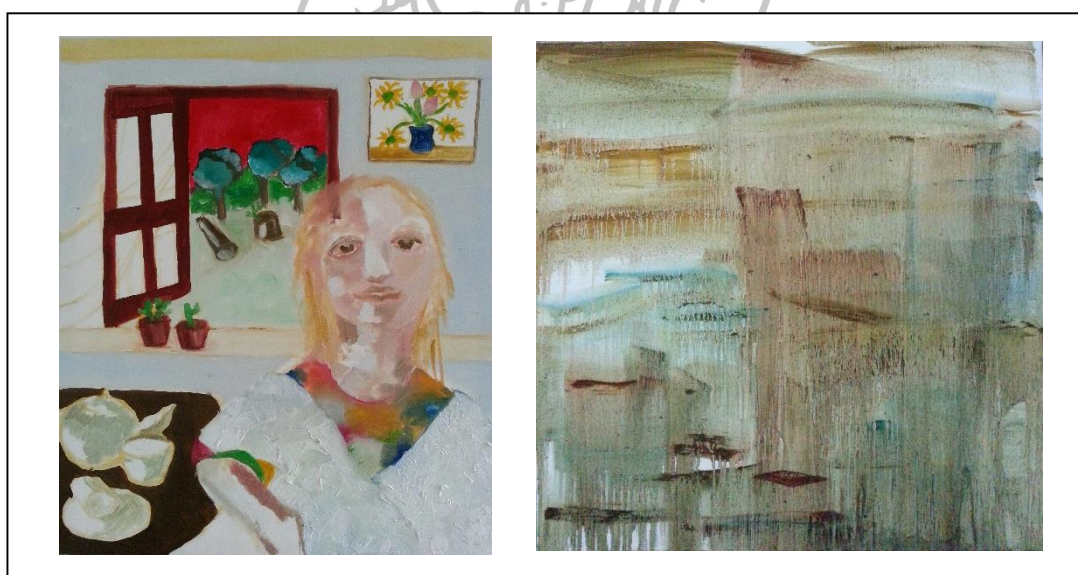
ผลการวิจัยระยะที่ 2:

ด้านแนวความคิด

1. ประวัติความเป็นมาของศิลปะ Expressionist และ Abstract
2. แนวความคิด การนำเสนอ เทคนิควิธีการของศิลปิน อาทิเช่น มาร์ค รอธโก ฮวน มิโร ฟรานเซสโก ครีเมนเต้ คามิน เลิศชัยประเสริฐ มณเฑียร บุญมา

ด้านการสร้างสรรค์

1. รูปแบบในการนำเสนอเบื้องต้นคือการนำภาพวาดชิ้นเล็กขนาดเท่ากันมาประกอบกัน
2. วิธีการในการสร้างสรรค์ได้รับอิทธิพลจากศิลปะ Expressionist และ Abstract อาทิ เช่น การวาดเส้นในงานนามธรรมแบบคลาสสิกและโรแมนติก
3. กลวิธีในการสร้างสรรค์ ได้แก่ เทคนิคการวาดเส้น เทคนิคสีน้ำมัน เทคนิคสนามสี
4. สื่อวัสดุในการสร้างสรรค์ ได้แก่ กระดาษชนิดต่าง ๆ ไม้อัด แผ่นอะคริลิก วัสดุสำเร็จรูป

ภาพที่ 16 ผลงานระยะที่ 3

(ผลงานของ ครองปิยคณศ สิริบาร์มีธรรม)

ภาพที่ 17 ผลงานระยะที่ 3
(ผลงานของ ครองปิยคุณาศ สิริবারมีธรรม)

การวิจัยเชิงสร้างสรรค์งานจิตรกรรม

สำรวจความชัดเจนของการสร้างสรรค์ ที่สามารถสื่อภาษาจิตรกรรมให้สอดคล้องกับแนวความคิด

ด้านเนื้อหา

1. ประวัติความเป็นมาของภาพคนเหมือน
2. หลักการวาดเส้นและองค์ประกอบศิลป์
3. ศิลปะการวาดภาพเพื่อประเมินการรักษา การฉายภาพจิตจากการวาดภาพคน

หลักการรับรู้ภาพและพื้น

4. ประวัติความเป็นมาของศิลปะ Realistic
5. แนวความคิด การนำเสนอ เทคนิควิธีการของศิลปินที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น วินเซนต์

แวนโก๊ะ ปอล โกแวง อองรี มาทิส

ด้านแนวคิด

1. มนุษย์และสังคม เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมจากประสบการณ์จริงทฤษฎีความต้องการพื้นฐานของมนุษย์

2. ทฤษฎีบุคลิกภาพและพฤติกรรม

ด้านการสร้างสรรค์

1. รูปแบบในการนำเสนอผลงานศิลปะแบบผสมผสานกันของภาพและพื้น
2. วิธีการในการสร้างสรรค์ได้รับอิทธิพลจากศิลปะ Realistic

3. กลวิธีในการสร้างสรรค์ ได้แก่ เทคนิคการสกัดตัดทอน มิติลวงตาในงานนามธรรม
4. สื่อวัสดุในการสร้างสรรค์ ได้แก่ ผ้าใบ

การรวบรวมแนวความคิด

ค้นคว้าข้อมูลด้านแนวความคิดขั้นสุดท้าย เชื่อมโยงแนวความคิดเข้ากับรูปแบบและกระบวนการการสร้างสรรค์ เพื่อตั้งสมมติฐานของการสร้างสรรค์และกำหนดขอบเขตในการสร้างสรรค์

ผลการวิจัยระยะที่ 4:

ด้านเนื้อหา

1. สุนทรียศาสตร์
2. ประวัติศาสตร์ศิลปะ

ด้านแนวคิด

1. ปรัชญาสารนิยม จิตนิยมและธรรมชาตินิยม
2. พุทธปรัชญา ความเป็นมาของมนุษย์ ข้อปฏิบัติ แนวคิดในการดำเนินชีวิต
3. จิตและพฤติกรรมของมนุษย์ สุขภาวะ
4. กวีนิพนธ์-ปริศนาในปัญญาของมนุษย์ วรรณกรรม-มนุษย์สองหน้า ความตายอันแสน

สุข วิธีแห่งเต๋า ความว่าง ปัญญาญาณ

บทที่ 4

การดำเนินการสร้างสรรค์และการวิเคราะห์

การดำเนินการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ แบ่งออกเป็น 3 ชั้น คือ

1. ขั้นตอนการเตรียมการ
2. ขั้นตอนการสร้างสรรค์
3. ขั้นตอนการวิเคราะห์ภาพผลงานการสร้างสรรค์

ขั้นตอนการเตรียมการ

1. วัสดุที่ใช้ในการสร้างสรรค์

1.1 พื้นรองรับ	กระดาษ แผ่นอะลูมิเนียม ผ้าใบ
1.2 วัสดุด้านจิตรกรรม	สีน้ำมัน น้ำมันลินสีด น้ำมันสน น้ำมันเบนซินขาว
1.3 วัสดุด้านวาดเส้น	แท่งถ่านเกรยอง
1.4 วัสดุเสมือน	มือและเท้า

2. เทคนิควิธีการสร้างสรรค์

2.1 วิธีการร่างภาพ	การร่างภาพจากจินตนาการ การร่างภาพจากภาพถ่าย
2.2 วิธีการด้านจิตรกรรม	การระบายสี
2.3 วิธีการด้านวาดเส้น	การสร้างเส้นและน้ำหนัก
2.4 วิธีเคลื่อนไหวอวัยวะ	การพับ การบีบกด

ขั้นตอนการสร้างสรรค์

1. ขั้นตอนการเตรียมวัสดุและพื้นรองรับ

ข้าพเจ้าเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์จากการรวบรวมผลการวิจัยในแต่ละชั้น นอกจากอุปกรณ์ทั่วไปและแบบจากภาพถ่าย วัสดุขั้นต้นที่สำคัญในขั้นตอนนี้คือ พื้นรองรับ ข้าพเจ้าเลือกใช้กระดาษแปรรูป ที่มีพื้นผิวเรียบเนียนเนื่องจากมีความไวต่อการเกิดรอยพับ โดยหลังจากพับแล้วเนื้อของกระดาษสามารถแสดงรอยยับย่นจากเส้นใยกระดาษได้ อีกทั้งสร้างความสัมพันธ์แบบขัดแย้งกันเพื่อสะท้อนอารมณ์ความรู้สึกที่เกิดจากร่องเส้นขรุขระกับพื้นผิวเนียนเรียบ

ภาพที่ 18 ขั้นตอนการเตรียมวัสดุและพื้นรองรับ
(ผลงานของ ครองปิยคุณาศ สิริบริวารมธีธรรม)

จากนั้นนำวัสดุที่เลือกมาตัดตามสัดส่วน A Series: A1, A2, A3 และ A4 หรือเล็กลงไป นำกระดาษที่ตัดมาต่อกันด้วยกาวแปงเปียก ให้ได้ขนาดโดยประมาณ 150 x 160 ซม. เมื่อได้ขนาดของงานตามที่ต้องการ ข้าพเจ้าเข้ากรอบงานด้วยกระดาษชนิดเดียวกัน เพื่อป้องกันไม่ให้ขอบกระดาษชำรุดและสร้างพื้นผิวจากผิวกระดาษที่ยึดตัวจากการพับ นอกจากนี้เตรียมพื้นรองรับแล้วยังเป็นการสร้างเส้นโครงร่างของภาพในขั้นแรกอีกด้วย

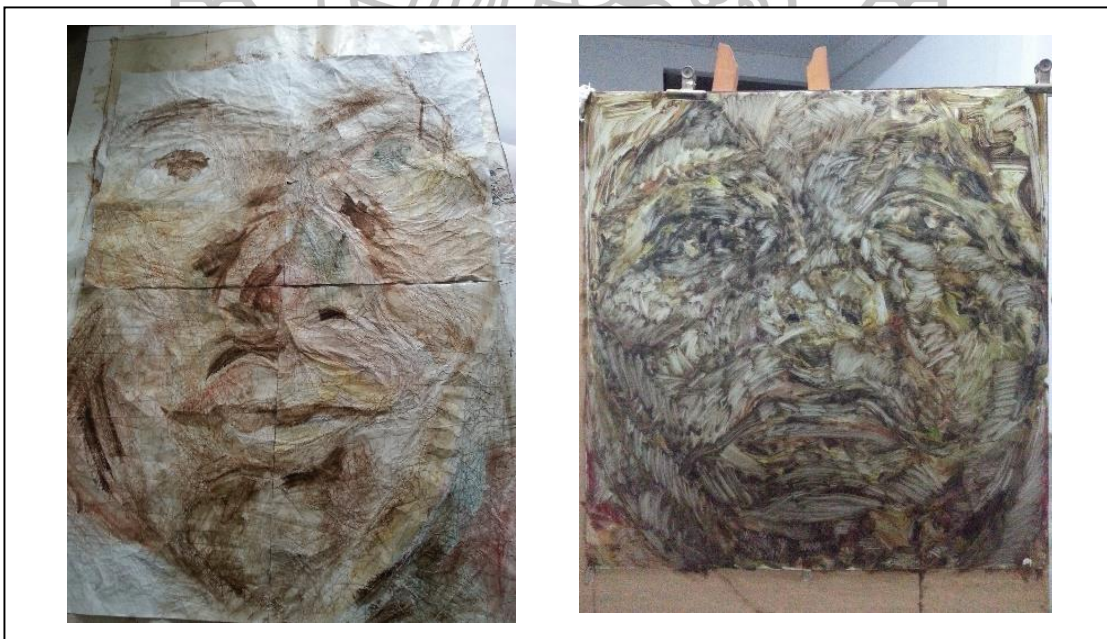
2. ขั้นตอนการสร้างพื้นหลัง

เมื่อได้ขนาดชิ้นงานที่เหมาะสมแล้ว ข้าพเจ้าจัดวางพื้นรองรับขนานกับพื้นตลอดระยะเวลาการสร้างสรรค์ เพื่อสกัดตทอนความเหมือนจริงหรือการคำนึงถึงองค์ประกอบในการสร้างสรรค์ต่าง ๆ จากนั้นสร้างพื้นหลังโดยการขยำและพับให้เกิดเส้นเต็มพื้นหลัง (ในบางชิ้นงานที่ไม่มีการสร้างพื้นผิวหรือไม่ได้นั้นที่การสร้างเส้นแบบเป็นระเบียบ ข้าพเจ้าร่างภาพจากการขยำให้เกิดเป็นรูปทรง

ของใบหน้าขึ้น ควบคุมภาพและพื้นด้วยน้ำหนักรวมกันทั้งหมด จากนั้นระบายสีน้ำมันแล้วเช็ดจบงานในขั้นตอนนี้) กลวิธีในการพัฒนา ข้าพเจ้าพัฒนาผลงานโดยการเพิ่มมิติความลึกด้วยการระบายสีแทรกในขั้นตอนนี้เป็นต้นไป

ภาพที่ 19 ขั้นตอนการสร้างพื้นหลัง
(ผลงานของ ครองปิยคุณาศ สิริবারม็ธรรม)

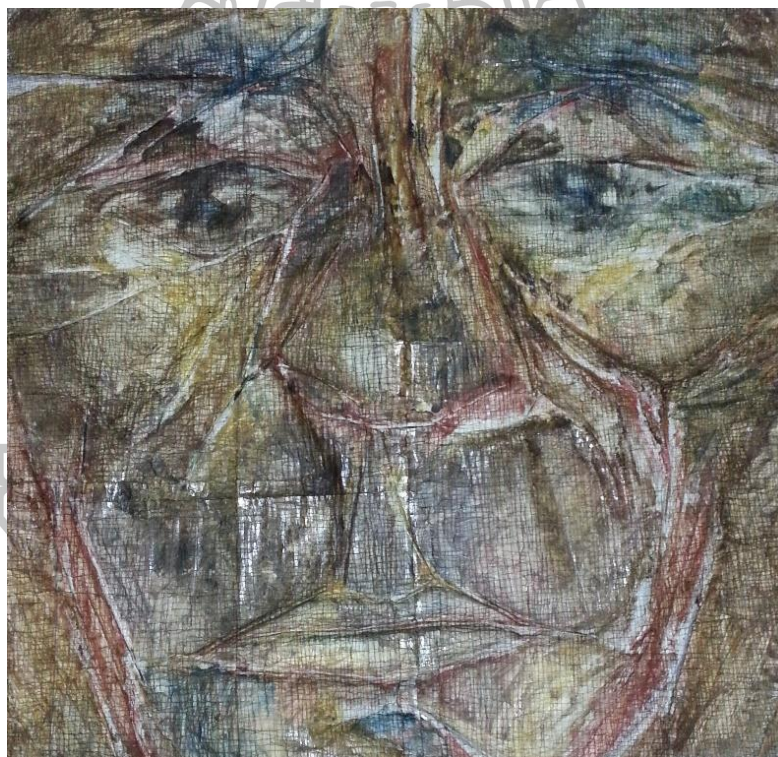
ภาพที่ 20 ขั้นตอนการร่างภาพ
(ผลงานของ ครองปิยคุณาศ สิริবারม็ธรรม)

3. ขั้นตอนการร่างภาพ

ข้าพเจ้าร่างภาพใบหน้าโดยการร่างด้วยดินสอ กำหนดตำแหน่งของตา จมูก ปากและร่างโดยการพ่าย้ำขึ้นทันที คำนึงถึงความถี่ ท่างของเส้น สร้างน้ำหนักและรูปทรงใบหน้าแรกขึ้น มีการระบายสีน้ำมันเพื่อสร้างเส้นที่เกิดจากสีซึมลงไปเนื้อกระดาษและรอยยับ ซึ่งเดิมที่เป็นเพียงผิวสัมผัสที่ใช้มือสัมผัสจึงจะรับรู้ได้หรือสามารถมองได้แต่ไม่มีรายละเอียดให้เห็น ให้เป็นเส้นที่สามารถสัมผัสได้ด้วยการเห็นที่ชัดเจนขึ้น

4. ขั้นตอนการระบายสี

ข้าพเจ้าสร้างใบหน้าที 2 และพื้นหลังขึ้นโดยการระบายสีน้ำมัน ให้เป็นรูปลักษณะใบหน้าที่ชัดเจน ในรูปแบบ Realistic ที่มีการสกัดตัดทอนเพื่อสำแดงอารมณ์ภายใน

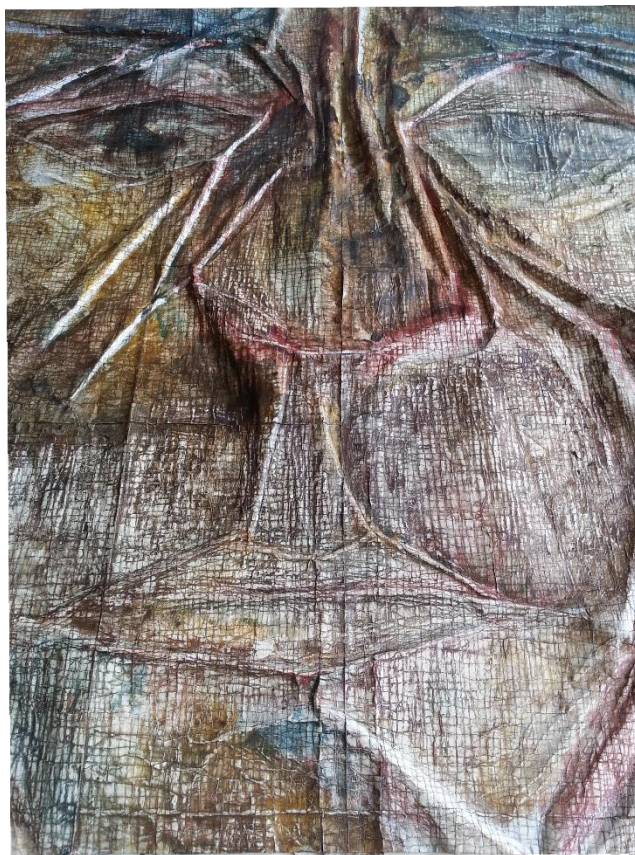
ภาพที่ 21 ขั้นตอนการระบายสี

(ผลงานของ ครองปิยคุณศ สิริবারมีธรรม)

5. ขั้นตอนการลด-เพิ่ม

ข้าพเจ้าขัดลบควบคุมความสัมพันธ์ของใบหน้าทั้งสองและพื้นหลัง โดยการเช็ดสีในส่วนที่แสดงรูปทรงที่ชัดเจนจนเกินไป ให้รูปทรงเป็นพื้นหลังบ้างเพื่อเน้นเส้น หรือถมสีเพื่อให้เห็นรูปทรงบ้าง ถือเป็นขั้นตอนสำคัญในการสร้างสรรค์มากขึ้นตอนหนึ่ง

ภาพที่ 22 ขั้นตอนการลด-เพิ่ม
(ผลงานของ ครองปิยะกณศ สิริบาร์มธรรม)

ขั้นตอนการวิเคราะห์ภาพผลงานการสร้างสรรค์

1. ภาพผลงานก่อนการสร้างสรรคผลงานชุดวิทยานิพนธ์

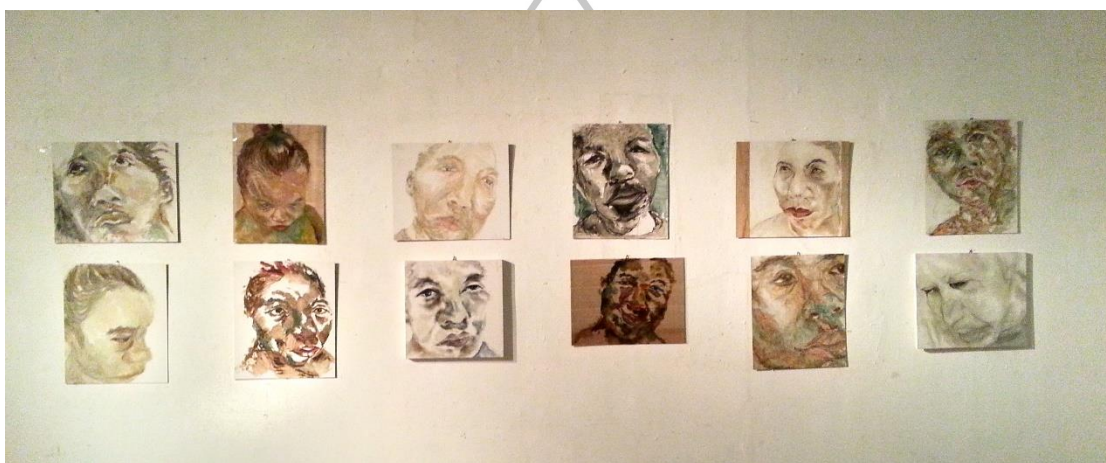
1.1 ภาพที่ 1: รูปเคลื่อนไหว

แนวความคิดในการสร้างสรรค์ การสร้างผลงานชุดนี้มีแนวความคิดเกี่ยวกับรูปลักษณะของลักษณะสภาวะธรรมชาติของมนุษย์ ผู้ซึ่งเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป็นไปตามผลกระทบจากสังคมสิ่งแวดล้อม ภาพใบหน้ามนุษย์เชื่อมโยงถึงบุคคลที่ไม่มีอยู่บนโลก ใบหน้าแต่ละใบแปรเปลี่ยนหันซ้ายที่ขวาที่ แปรไปตามสภาวะของจิตตามที่ได้รับผลกระทบ นิ่งเฉย กัดดัน บีบคั้น หลงระเริง ภายใต้ฉากหลังที่ว่างเปล่า ขนาดเล็กใหญ่เกินความเป็นจริง

กระบวนการสร้างสรรค์ ข้าพเจ้าสื่อสารภาพลักษณะภายนอกของบุคคลผ่านสัญลักษณ์ของคนและนำวัสดุจากพื้นรองรับเข้ามามีส่วนร่วมในผลงาน

ดูสภาพลักษณะสมมาตรสองข้างเท่ากัน ข้าพเจ้านำน้ำหนักของวัสดุ ไม้หรือพลาสติกเข้ามาถ่วงไว้ ทำซ้ำจากขนาดภาพที่เท่ากัน มีทิศทางการจัดวางเพื่อถ่วงน้ำหนักให้เกิดการกระจายตัว แต่เมื่อดูที่เนื้อหาแล้วความสมมาตรแบบสองข้างเท่ากัน เกิดจากเนื้อหาในแต่ละภาพที่สมมาตรแบบสองข้างไม่เท่ากัน จังหวะและความเคลื่อนไหวเกิดจากการซ้ำกันของเนื้อหาหรือขนาด

ของเนื้อหา ช่องไฟในการจัดวางที่เท่า ๆ กัน ข้าพเจาเกิดเป็นจิ้งหะ เอกภาพและความกลมกลืนเกิดจากการจัดวางผลงานเพื่อสะท้อนให้เกิดความเคลื่อนไหวและสมมาตรกันมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ การตัดกันหรือขัดกันเกิดจากการตัดกันของเนื้อหาและการจัดวางช่องไฟในแต่ละภาพ สัดส่วนของใบหน้า มีความโดดเด่นสำแดงอารมณ์ การลวงตาเกิดความรู้สึกใกล้ไกล การใช้สีภายในภาพเกิดจากจุดประสงค์มุ่งสำแดงอารมณ์เพื่อสะท้อนสภาวะจิตที่เคลื่อนไหวอยู่เสมอ การระบายสีส่วนใหญ่เกิดจากการแปรค่าความรู้สึกของสีแต่ละสีพร้อมกับการสร้างพื้นผิวในภาพ

ภาพที่ 23 รูปเคลื่อนไหว

ศิลปิน   ครองปิยคุณาศ สิริบริวารมธรรม

เทคนิค   สีน้ำมันบนกระดาษ

ขนาด   130 x 360 ซม.

1.2 ภาพที่ 2: Mother Earth

แนวความคิดในการสร้างสรรค์ ดินเป็นวัสดุที่มีเนื้อหาในตัวเองตามความเชื่อเกี่ยวกับปฐมธาตุสามัญอันเป็นบ่อเกิดแห่งชีวิต อีกทั้งเป็นความเชื่อที่แสดงถึงความเป็นมารดาแห่งสรรพสิ่ง การนำดินมาใช้ในผลงานชิ้นนี้เป็นการสื่อสารถึงสิ่งสามัญที่มีคุณค่าในตัวเองอยู่แล้ว

กระบวนการสร้างสรรค์ ข้าพเจา้นำดินเข้ามาเป็นสื่อสัญลักษณ์บอกเล่าเรื่องราวผ่านวัสดุ ดุลยภาพลักษณะสมมาตรสองข้างเท่ากัน ข้าพเจาใช้น้ำหนักของดิน ที่มีสีเข้มจางอ่อนตามจำนวนครั้งที่ระบายมาสร้างสัญลักษณ์ที่มีความหมายที่เข้าใจได้โดยทั่วกัน จิ้งหะและความเคลื่อนไหวเกิดจากการซ้ำกันของเนื้อหาหรือขนาดของเนื้อหา ช่องไฟในการจัดวางที่เท่า ๆ กัน ข้าพเจาเกิดเป็นจิ้งหะเคลื่อนไหว หากแต่ช่องไฟนั้นแปรเปลี่ยนจากการหดยึดตัวของดินและน้ำ เอกภาพและความกลมกลืนเกิดจากการทำซ้ำของเนื้อหาและวัสดุ การตัดกันหรือขัดกันเกิดจากการนำเนื้อหาและวัสดุที่มีกระบวนการที่ซ้ำกันแต่สามารถสร้างการตัดกันหรือขัดกันในส่วนของมุมและขอบกระดาษ สร้างสรรค์เนื้อหาให้เกิดการจินตนาการถึงเรื่องได้เป็นอย่างดี สัดส่วนลักษณะเท่ากันเกิดจาก

กระบวนการของการระบายสีน้ำดินที่เท่ากัน แต่เมื่อน้ำดินแห้งจะเกิดเป็นสัดส่วนที่ไม่เท่ากันของกระบวนการผสมผสานกาวแป้งเปียกที่ชั้นและหนืดไม่เท่ากันสร้างเป็นสัดส่วนคล้ายคลึงกันแต่แตกต่างกันจากรูปทรงบิดเบี้ยวของกระดาษในทิศทางที่แตกต่างออกไป การใช้สีภายในภาพเกิดจากสีธรรมชาติสีเดียวตามลักษณะของการวาดเส้นมาสร้างค่าน้ำหนัก ไม่มีการระบายสีแต่เป็นการสร้างสรรค์สีขึ้นจากน้ำหนักของวัสดุ

ภาพที่ 24 Mother Earth

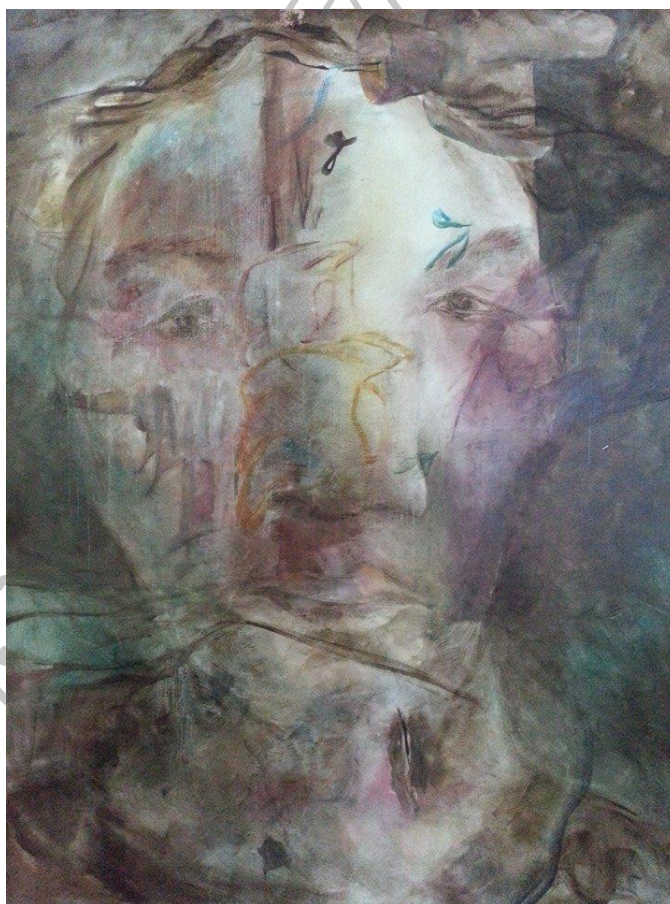
ศิลปิน	ครองปิยคุณาศ สิริบริรมีธรรม
เทคนิค	ดินบนกระดาษ
ขนาด	240 x 360 ซม.

1.3 ภาพที่ 3: ข้าซ้อนย้อนแย้ง

แนวความคิดในการสร้างสรรค์ ข้าซ้อนย้อนแย้งมีที่มาจากความต้องการของข้าพเจ้าที่ต้องการนำเสนอเนื้อหาของสร้างสรรค์ผลงาน ความซ้อนเกิดจากความต้งามในบุคคล พึงกระทำแต่ยึดติดความต้งามนั้นๆไว้เสียจนเกิดการเป็ดเปิ้นตนจนตนเกิดความขัดแย้งภายในใจ

กระบวนการสร้างสรรค์ ข้าพเจ้าสื่อสารภาพลักษณะภายนอกของบุคคลผ่านสัญลักษณ์ของคน สิ่งของ สถานที่ ทิศทางการจัดองค์ประกอบ ดุลยภาพลักษณะสมมาตรสองข้างไม่

เท่ากัน ข้าพเจ้านำน้ำหนักของสีเข้ามาสร้างความอ่อนแก่เพื่อถ่วงน้ำหนัก จังหวะและความเคลื่อนไหว เกิดจากการจัดองค์ประกอบของคน สิ่งของ สถานที่ เอกภาพและความกลมกลืนเกิดจากการใช้สีหนึ่งสี ผสมผสานกับสีอื่น ๆ ทัวทั้งภาพแล้วทาบผสมผสานให้เกิดเอกภาพของภาพ การตัดกันหรือขัดกัน เกิดจากการใช้ทิศทางและสัญลักษณ์ของใบหน้าวางองค์ประกอบขัดกัน สัดส่วนของใบหน้าแบบใหญ่เกินจริง เพื่อถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกมากกว่าการใช้สี การใช้สีภายในภาพเกิดจากเกิดจากการอ่านค่าของน้ำหนักตามลักษณะของการวาดเส้นมากกว่าการใช้สีเพื่อสื่ออารมณ์ความรู้สึกของใบหน้าหรือความโดดเด่นของสถานที่หรือสิ่งของ การระบายสีเกิดจากการลงสีบาง ๆ เจือจางซ้อนทับกัน

ภาพที่ 25 ช้ำซ้อนย้อนแย้ง

ศิลปิน	ครองปิยคุณาศ สิริบริวารมีธรรม
เทคนิค	สีน้ำมันบนผ้าใบ
ขนาด	200 x 150 ซม.

2. ภาพผลงานวิทยานิพนธ์

แนวความคิดในการสร้างสรรค์ ภาพลักษณะมนุษย์และสภาวะธรรมชาติของจิตในงานจิตรกรรม คือการนำความจริงผสมผสานกับรูปลักษณะในงานศิลปะ นำเอาสองสิ่งคู่ตรงกันเข้ามาคลี่คลายและซ้อนทับกันบนพื้นที่ทางจิตรกรรม

ความตายในทางพุทธคือการเสื่อมสลายจากความเป็นตัวตน คงเหลือไว้ซึ่งความจริงที่ว่าง อันมิใช่ความว่างเปล่า การดำเนินชีวิตเพื่อมีชีวิตอยู่ของปุถุชนสามารถเข้าถึงความว่างมากน้อย แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับขณะจิต จิตสิ่งที่ไม่มียุปลักษณ์ขับเคลื่อนร่างกายให้ประพฤติไปตามความคิดของ มนุษย์ผู้เป็นความคิด ไร้รูปก็ไม่ว่างมีรูปก็ไม่ว่าง มีด้วยไม่มีด้วยตามเหตุปัจจัยให้เห็นเป็นไปด้วยสมดุลง

ข้าพเจ้าสร้างสรรค์ผลงานจากการสร้างวัตถุจิตรกรรมด้วยกระบวนการ การตามรู้ปัจจุบัน ด้วยการเคลื่อนไหวร่างกาย กำหนดรู้ในสิ่งที่ทำ ไม่กำหนดภาพสำเร็จไว้ล่วงหน้า แต่ประคองสมดุล ระหว่างภาพและพื้น ผลสำเร็จของภาพเป็นสัญลักษณ์ที่มีลักษณะเป็นวัตถุ มีตัวตนอยู่ด้วยความเสื่อมสลายในตัวเองด้วยเส้นและน้ำหนัก

เนื้อหาเรื่องราว เป็นการสร้างภาพใบหน้าคนในอิริยาบถ ซึ่งซ้อนทับกับสีหรือภาพใบหน้า ที่ปรุงแต่งขึ้นด้วยสี ลักษณะรูปทรงใบหน้าเป็นผืนเดียวกับพื้น ไม่ได้ต้องการสื่ออารมณ์ใด ๆ จาก ใบหน้าแต่อารมณ์จะถูกสื่อสารผ่านเส้นและสีอันเป็นการเขียนความจริงในงานจิตรกรรมเพื่อ สอดคล้องกับเนื้อหาของความจริงในโลกุตรที่ไม่จริงยั่งยืน

กระบวนการในการสร้างสรรค์ ข้าพเจ้านำเอาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการภาวนาหรือ กำหนดรู้อยู่กับสิ่งที่ทำ พบเห็นความคิดของข้าพเจ้าที่มีจิตติดยึดอยู่กับสิ่งอย่างที่พะว้าพะวง บางครั้งก็ พยายามที่จะกำหนดรู้ด้วยการบังคับตัวเอง บางคราวก็ไม่รู้สึกอะไร

ความสมดุล ความสมดุลของภาพผันแปรตามอิริยาบถของคน โดยมีการสร้างน้ำหนักด้วย สีและเส้น จนเกิดความสมดุลแบบสมมาตรกระจายทั่วทั้งภาพ

เอกภาพและความกลมกลืน เป็นการจัดองค์ประกอบด้วยน้ำหนักที่เสมอกันทั่วภาพ โดย ยังคงภาพสัญลักษณ์นั้นไว้ให้มองเห็นได้อยู่และสะท้อนทัศนธาตุให้มีบทบาทอย่างสมดุล

การตัดกันหรือขัดกัน เพื่อไม่ให้ภาพนั้นยังคงภาพลักษณ์ของคน ข้าพเจ้าจะสร้างความ ขัดแย้งของภาพและพื้นไว้บางตำแหน่ง เช่น ดวงตา

สัดส่วน สัดส่วนของใบหน้า ได้รับอิทธิพลจากการสร้างสรรค์ภาพแบบสำแดงอารมณ์ รูปทรงใบหน้าเกิดจากสัดส่วนเกินจริง ไม่ได้คำนึงถึงความถูกต้องแต่คำนึงถึงกระบวนการในการสร้าง เเชิงภาวนาให้เกิดสติรับรู้ที่ไม่บังคับหรือเป็นไปตามอารมณ์

การใช้สีและสื่อวัสดุ ข้าพเจ้ากำหนดเอาสีและวัสดุมาใช้ในการสร้างสรรค์ อาทิเช่น กระจก กระจกอาร์ตเดมที่ เป็นวัสดุที่มีผิวเรียบมัน เพื่อสร้างตัวตนเสมือนที่ผ่านการแปรรูปอย่าง เรียบมาสร้างความเป็นเนื้อแท้ของกระจก โดยแท้จริงเนื้อไม้ที่นำมาสร้างเป็นกระจกไม่ได้มีผิวเรียบ มัน สร้างความขัดแย้งของพื้นผิวสองชนิดเกี่ยวกับหยินและหยาง วัสดุดิน ข้าพเจ้านำวัสดุดินอันมี คุณค่าในเชิงปฐมธาตุสามัญหรือมารดาแห่งสรรพสิ่ง มาปิดรอยแตกของกระจกเนื่องด้วยความเชื่อ เกี่ยวกับประเพณี พุทธศาสนานิกายเซน วาชิฮาชิ ถึงความงามของสิ่งที่ไม่เสร็จสมบูรณ์ ไม่สมบูรณ์ แบบไม่คงทนถาวร อีกทั้งรอยแตกนี้ยังเป็นสื่อสะท้อนสัจจะความจริงทั้งในแก่นแท้ของจิตรกรรมและ แก่นแท้ในอนัตตาของชีวิต

การใช้สี สีเปรียบเสมือนเครื่องทรงปรุงแต่งในงานจิตรกรรม การผ่านกระบวนการของความรู้สึก จากนั้นเดินทางสู่ความว่างจากการขัดลบออกของเครื่องปรุงแต่งนั้น ๆ รวมไปถึงสีธรรมชาติที่ได้จากดินหรือน้ำดิน

2.1 ผลงานระยะที่ 1

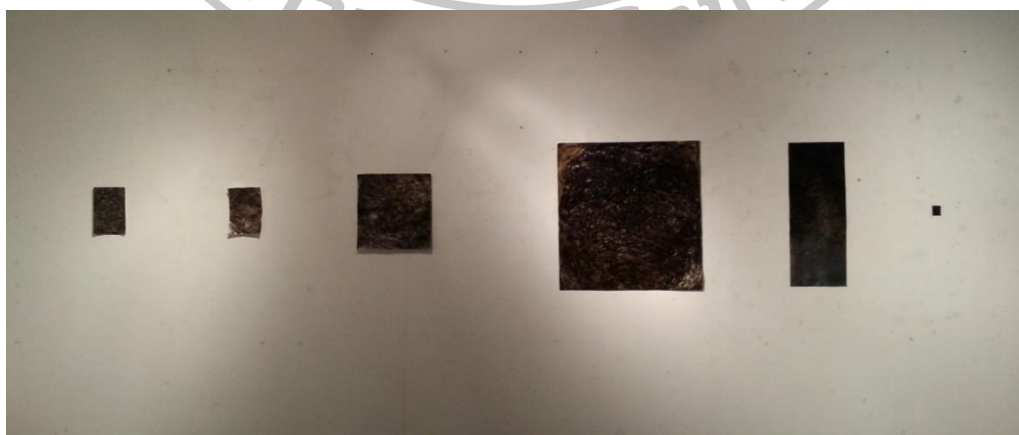

ภาพที่ 26 ภาพลักษณะมนุษย์กับสภาวะธรรมชาติของจิต

ศิลปิน   ครองปิยคุณาศ สิริবারมีธรรม

เทคนิค   วาดเส้น

ขนาด   130 x 280 ซม.

ภาพที่ 27 ภาพลักษณะมนุษย์กับสภาวะธรรมชาติของจิต หมายเลข 2

ศิลปิน   ครองปิยคุณาศ สิริবারมีธรรม

เทคนิค   วาดเส้น

ขนาด   100 x 280 ซม.

ภาพที่ 28 ภาพลักษณะมนุษย์กับสภาวะธรรมชาติของจิต หมายเลข 3

ศิลปิน   ครองปิยคุณาศ สิริบารมีธรรม

เทคนิค   วาดเส้น

ขนาด   220 x 160 ซม.

2.2 ผลงานระยะที่ 2

ภาพที่ 29 ภาพลักษณะมนุษย์กับสภาวะธรรมชาติของจิต หมายเลข 4

ศิลปิน   ครองปิยัคณศ สิริบารมีธรรม

เทคนิค   วาดเส้น

ขนาด   160 x 150 ซม.

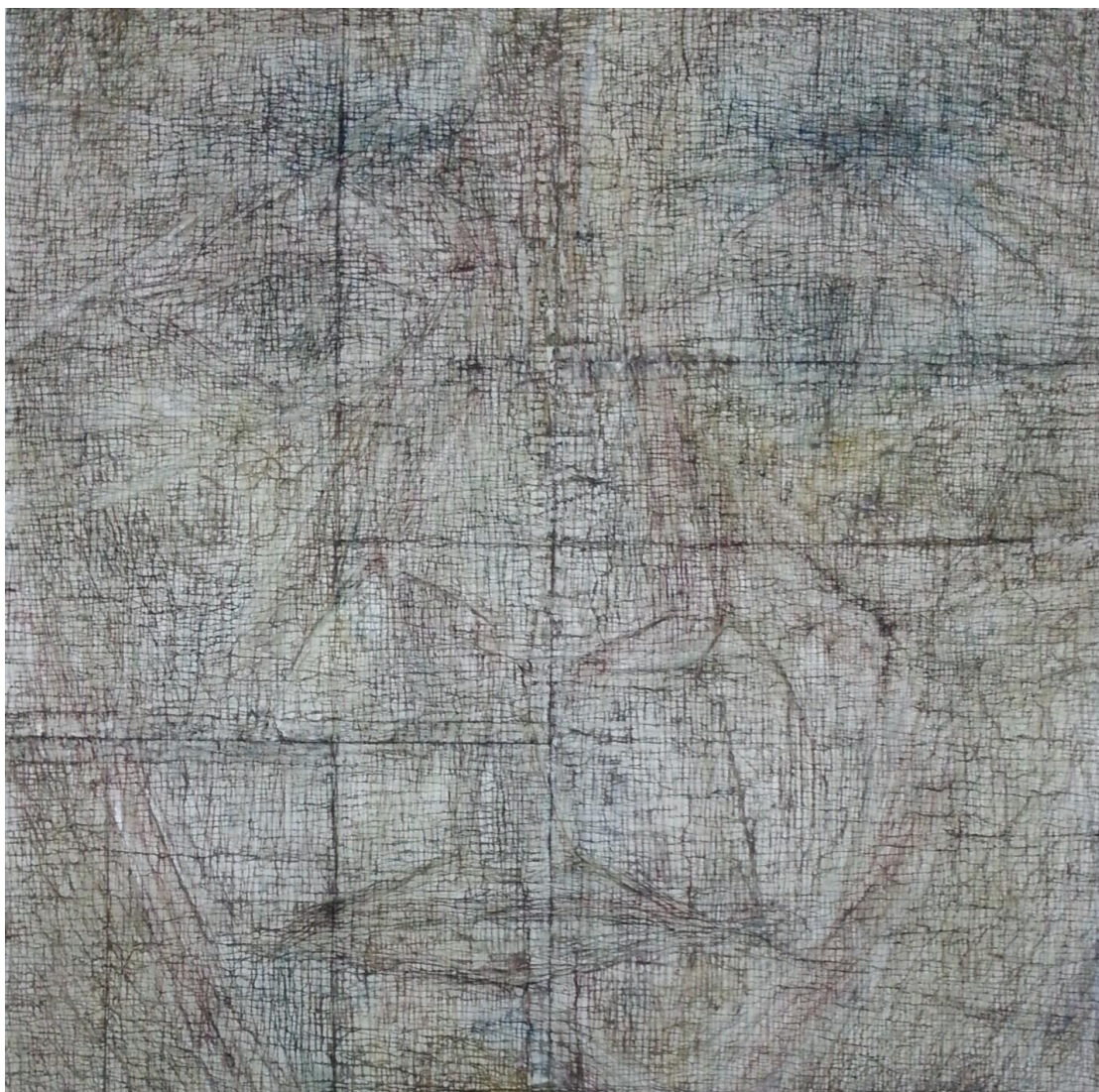
ภาพที่ 30 ภาพลักษณะมนุษย์กับสภาวะธรรมชาติของจิต หมายเลข 5

ศิลปิน   ครองปิยะคณิศ สิริบารมีธรรม

เทคนิค   วาดเส้น

ขนาด   160 x 150 ซม.

ภาพที่ 31 ภาพลักษณะมนุษย์กับสภาวะธรรมชาติของจิต หมายเลข 6

ศิลปิน   ครองปีย์คณะศ สิริบารมีธรรม

เทคนิค   วาดเส้น

ขนาด   160 x 150 ซม.

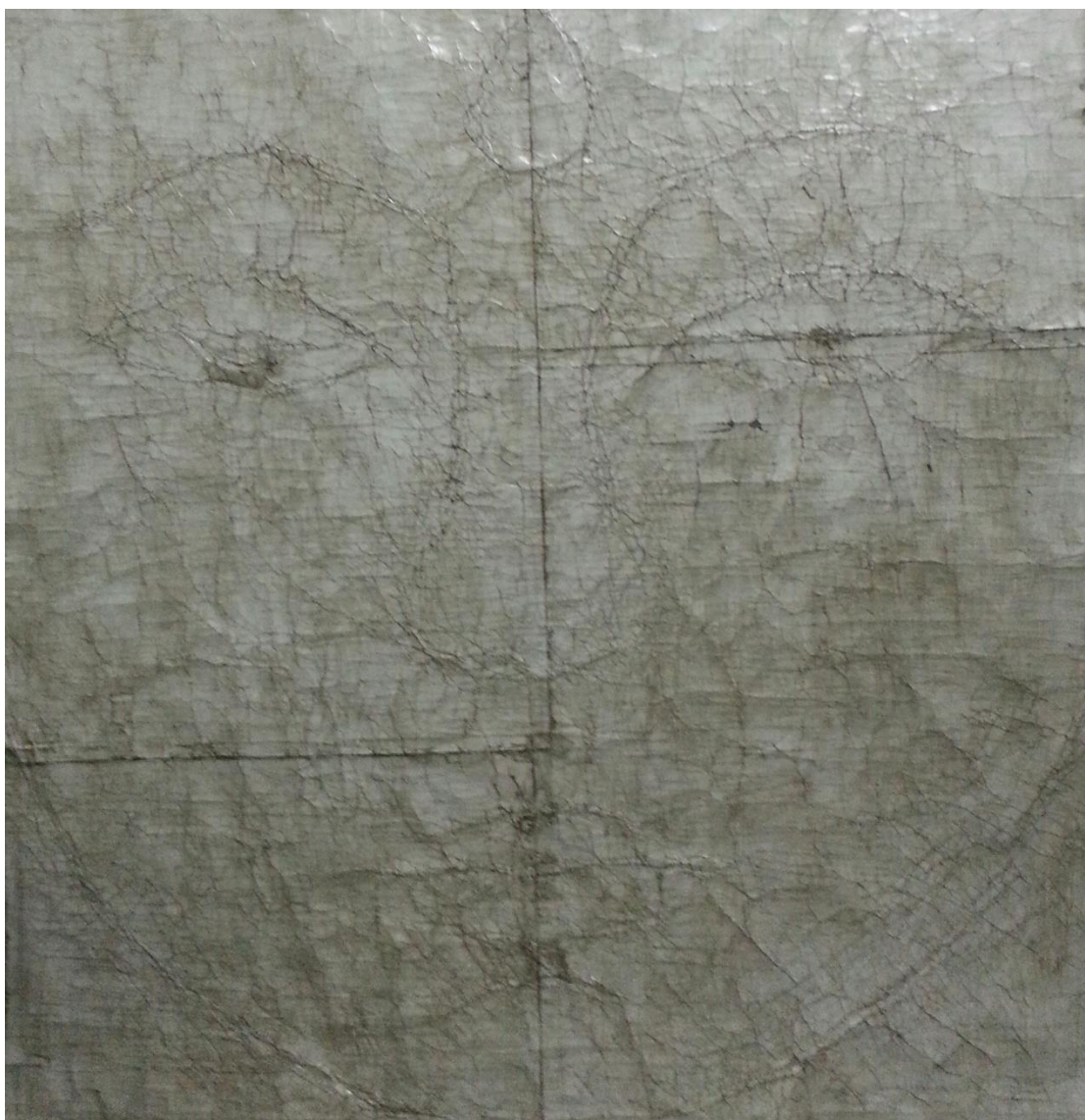
ภาพที่ 32 ภาพลักษณะมนุษย์กับสภาวะธรรมชาติของจิต หมายเลข 7

ศิลปิน   ครองปีย์คณะศ สิริบารมีธรรม

เทคนิค   วาดเส้น

ขนาด   160 x 150 ซม.

2.3 ผลงานระยะที่ 3

ภาพที่ 33 ภาพลักษณะมนุษย์กับสภาวะธรรมชาติของจิต หมายเลข 8

ศิลปิน   ครองปีย์คณาศ สิริบารมีธรรม

เทคนิค   วาดเส้น

ขนาด   160 x 150 ซม.

ภาพที่ 34 ภาพลักษณะมนุษย์กับสภาวะธรรมชาติของจิต หมายเลข 9

ศิลปิน   ครองปีย์คณะศ สิริบารมีธรรม

เทคนิค   วาดเส้น

ขนาด   100 x 100 ซม.

ภาพที่ 35 ภาพลักษณะมนุษย์กับสภาวะธรรมชาติของจิต หมายเลข 10

ศิลปิน   ครองปีย์คณิศ สิริบารมีธรรม

เทคนิค   วาดเส้น

ขนาด   100 x 100 ซม.

บทที่ 5

บทสรุป

วิทยานิพนธ์ “ภาพลักษณ์มนุษย์และสภาวะธรรมชาติของจิตในงานจิตรกรรม” ได้ผ่านกระบวนการคิดและวิจัย ในเชิงสร้างสรรค์และวิเคราะห์ เกี่ยวกับมนุษย์หรือภาพคน เนื่องด้วยหน่วยของสังคมหนึ่ง ๆ นั้น ประกอบไปด้วยมนุษย์ กฎระเบียบของสังคมมีผลโดยตรงต่อมนุษย์เรา ทว่าการพัฒนาการด้านจิตใจของมนุษย์ยังเชื่อมต่อกับกฎศีลธรรมอันเป็นกฎดั้งเดิมอยู่ก่อนและมีอิทธิพลอย่างมากต่อบุคคลคนหนึ่ง การแก้ปัญหาหรือพัฒนาสังคมจะเป็นไปได้ด้วยดีนั้น หากเริ่มที่ตัวบุคคลสังคมก็จะพัฒนาไปได้ด้วยดีเช่นกัน

ข้าพเจ้าหวังว่าวิทยานิพนธ์เล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนนักศึกษาและผู้ค้นคว้าวิจัย

รายการอ้างอิง

- กามู, อัลแบร์. **มนุษย์สองหน้า**. แปลจาก La Chute. แปลโดย ตูลจันท์. กรุงเทพฯ: สามัญชน, 2543.
- กำจร สุนทรพงษ์ศรี. **ศิลปะสมัยใหม่**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.
- _____ . **สุนทรียศาสตร์: หลักปรัชญาศิลปะ ทฤษฎีทัศนศิลป์ ศิลปวิจารณ์**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555.
- กীরติ บุญเจือ. **แก่นปรัชญาศิลปะ**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2522.
- _____ . **ปรัชญาศิลปะ**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2522.
- _____ . **ปรัชญาสำหรับผู้เริ่มเรียน**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2522.
- เกษม ก้อนทอง. **วาดเส้นสร้างสรรค์**. กรุงเทพฯ: วาดศิลป์, 2545.
- จิรพัฒน์ พิตรปรีชา. **โลกศิลปะศตวรรษที่ 20**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ, 2552.
- ชลอ อุทกภาชน. **วิจัยพุทธปรัชญาเปรียบเทียบกับหลักวิทยาศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: แพร่พิทยาอินเตอร์เนชั่นแนล, 2517.
- ชลุด นิมเสมอ. **วาดเส้นสร้างสรรค์ = Creative Drawing**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์, 2553.
- _____ . **องค์ประกอบศิลปะ**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2542.
- ทวีพงษ์ ลิมาภรณ์วณิชย์. **คัมภีร์วาดเส้น**. สงขลา: สิมบราเตอร์สการพิมพ์, 2547.
- เทียนชัย ตั้งพรประเสริฐ. **ทฤษฎีวาดเขียน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เพื่อฟ้าปิ่นตั้ง, 2550.
- ธวัชชานนท์ ตาไธสง. **จิตรกรรมภาพหุ่นนิ่งของ อองรี มาติสส์**. กรุงเทพฯ: สิปประชา, 2547.
- ธีรโชติ เกิดแก้ว. **พุทธปรัชญา: มติการมองโลกและชีวิตตามความจริง**. สมุทรปราการ: โครงการสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, 2553.
- บาร์ตส์, โรลิ่งค์. **มายาคติ**. แปลจาก Mythologies. แปลโดย วรรณวิมล อังคศิริสรรพ. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, 2547.
- บุญชัย จลกกลณี. **สำหรับ...ผู้เห็นความคิด**. กรุงเทพฯ: เพชรประกาย, 2549.
- ประยงค์ แสนบุราณ. **ปรัชญาตะวันตกสมัยใหม่**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2548.
- พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาส อินทปัญโญ). **จิตว่าง**. กรุงเทพฯ: สถาพรบุ๊คส์, 2556.
- มัย ตะตียะ. **พื้นฐานภาพคนเหมือนในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.
- มูลนิธิเสถียรโกศล นาคะประทีป. **อลังการ-อังคาร ภัลยาณพงศ์**. กรุงเทพฯ: ศึกษิตสยาม, 2551.
- วาริญา ภวภูตานนท์ ณ มหาสารคาม. **จิตวิทยาพุทธศาสนา**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ชีวภาวิวัฒน์, 2544.

- ศรีเรือน แก้วกังวาล. **ทฤษฎีจิตวิทยาบุคลิกภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน, 2548.
- ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์. **ประวัติศาสตร์ศิลปะตะวันตกฉบับสมบูรณ์**. กรุงเทพฯ: วาดศิลป์, 2547.
- สุชาติ สุทธิ. **การเรียนรู้การเห็น: พื้นฐานการวิจารณ์ทัศนศิลป์**. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์, 2535.
- สุรเดช แก้วท่าไม้. **วาดเส้นให้เป็นสี**. กรุงเทพฯ: เอ็มไอเอส, 2537.
- อิทธิพล ตั้งโฉลก. **แนวทางการสอนและสร้างสรรค์จิตรกรรมชั้นสูง**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พรีนติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง, 2550.

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล นางสาว ครองปิยคณศ สิริบารมีธรรม

ที่อยู่ 175 ซ.โชคชัย 4 แขวงลาดพร้าว เขตลาดพร้าว กรุงเทพฯ 10230

ประวัติการศึกษา

- พ.ศ. 2547 สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนสตรีวิทยา 2 เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร
- พ.ศ. 2551 สำเร็จการศึกษาศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์-ศิลปะจินตทัศน์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ประสานมิตร) เขตวัฒนา จังหวัดกรุงเทพมหานคร
- พ.ศ. 2556 ศึกษาต่อระดับปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร อําเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

ประวัติการแสดงผลงาน

- พ.ศ. 2546 ร่วมแสดงงานในนิทรรศการจิตรกรรมสีน้ำ
- พ.ศ. 2547 ร่วมแสดงงานในนิทรรศการศิลปะนิพนธ์ระดับปริญญาตรี
- พ.ศ. 2557 ร่วมแสดงงานในนิทรรศการกลุ่ม “สุดป่าช้า”
- พ.ศ. 2558 ร่วมแสดงงานในนิทรรศการศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 61
- ร่วมแสดงงานในนิทรรศการ แปร(ล)งร่าง Transform

เกียรติประวัติที่เคยได้รับ

- พ.ศ. 2546 รางวัลอันดับสอง นิทรรศการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมเปอร์เซีย